Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 44 (1451) A. 27:DE ÅRG. VANLIGA UPPLAGAN. LÖSNUMMERPRIS: 12 ÖRE.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 1 NOVEMBER 1914.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

EN CELEBER FÖRLOFNING

FRÖKEN MARIANNE DE GEER AF LEUFSTA

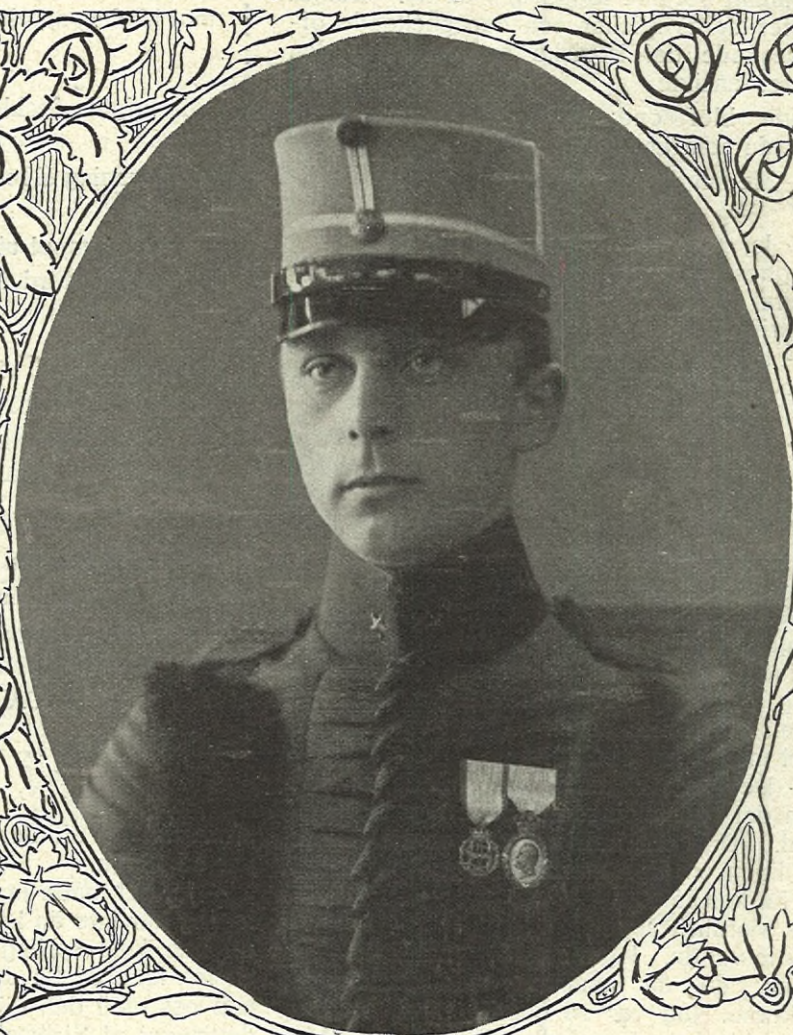

GREFVE CARL BERNADOTTE AF VISBORG

EN FÖRLOFNING, SOM VÄCKT EN mera än vanlig uppmärksamhet, ingicks föregående lördag å Strömsholm mellan löjtnanten vid Lifregementets dragoner grefve Carl Bernadotte af Visborg och fröken Marianne De Geer, dotter till friherrinnan Märtha Linder, född Cederström, i hennes första gifte med frih. Louis De Geer.

Grefve Carl Oscar Bernadotte af Visborg är äldste son till prins Oscar Bernadotte och hans prinsessa, född Munck. Den unge grefven, som valt den militära banan och 1911 utnämndes till underlöjtnant vid Lifregementets dragoner, är känd som en mycket energisk sportsman och har bland annat tagit pris i åtskilliga hästlöpningar. Fröken Marianne De Geer är 21 år gammal och fästmannen 24. —

De båda nytagna fotografierna af de förlofvade äro utförda, fröken Marianne De Geers af Ester Tholins ateljé i Stockholm och grefve Carl Bernadottes af Axel Billbergs ateljé i Leipzig.

STRUMPAN.

DET VAR ÄNNU BLOTT SKYMning, men på det runda arbetsbordet brann redan lampan. Inom dess ljusring två böjda hufvuden, det ena öfver en stickning, det andra öfver en bok. Hon, som stickade, hade kommit till de sista hoptagningarna på foten af en strumpa och de absorberade tydligen all hennes tankekraft. Hon, som läste, såg upp ett ögonblick, och måste småle åt de fruktansvärda rynkorna i den hvita pannan och åt de hårdt hoppressade läpparna, som annars alltid skrattade och aldrig tego. Med ena ögat i boken och det andra på systern iakttog hon vidare, hur denna, sedan hon dragit stickorna ur den färdiga strumpan utan ett ögonblicks andhämtning började lägga upp en ny. Därvid möttes deras blickar och den stickande öfverraskade det ironiska småleendet i den andres ansikte.

Hon blef ond: sitter du och skrattar åt mig, du som är så lat själf!

— Medan du, Märta, är så flitig, vill du säga?

— Ja, sade Märta, inte spar jag mig.

Agnes slog igen sin bok och lade den öfverst på en hög af utländska tidningar och tidskrifter.

— Ur min synpunkt är det jag, som är flitig och du som är lat, riktigt grundligt lat och njutningslysten, som du alltid varit.

— Och det skall du säga om mig! Märta höjde rösten, men afbröt icke ett ögonblick stickornas gång. Jag lat, som sitter inne och stickar dagen i ända. Är det af njutningslystnad, tror du?

Agnes nickade: — alldeles.

Märta skrattade förtrytsamt. Om det är så njutningsrikt, hvarför gör du det inte själf? Vi lade upp vår första strumpa på samma gång, och din är inte halffärdig, medan jag hunnit till tolfte paret. Och hvad har du gjort medan jag stickat?

— Det var just därför jag slutade, att jag fann det så njutningsrikt, sade Agnes långsamt. Den där halfva strumpan betecknar verkligen en liten moralisk seger, så lustigt det än kan låta.

— Moralisk seger!

— Jo vet du. Jag minns den mobiliseringsdagen, då du kom hem med garnet och stickorna. Jag var så nervös förut, att jag inte visste hvar jag skulle göra af mig. Jag ville göra något, men jag visste icke hvad, jag kände mig förlamad. Det finns ju ingen mobiliseringsplan för oss kvinnor. Om jag bott i Stockholm, så hade jag väl gått upp till någon organisation och anmält mig, men på landsbygden finns ju ingenting sådant. Jag gick bara fram och tillbaka och vred händerna. Då kom du och satte mig i gång, och det var verkligen en otrolig lisa. Det mjuka garnet mellan fingrarna och de enformiga rörelserna söfde mig, maskor och minuter flöt ihop till ett och det var snart inte mera tankar i mitt hufvud än i det gråa ullgarnsnystanet. Vi satt i hvar sin god stol och njöt lika intensivt båda två utan att säga ett ord, som du minns. Vi tog oss bara ledigt fem minuter, när tébrickan kom in, och jag minns, att du lade ut för Fia hur rysligt viktigt det var för landstormen med strumpor, så att det var nödvändigt, att vi var så flitiga.

— Ja, det måtte jag väl minnas, sade Märta, jag har inte än kunnat förlåta pastorn för att han kom sprängande på sin märr som en tok klockan tio den kvällen och skrämde upp oss med den där historien om bombardemanget af Strömstad. Om det hade varit sant, hade vi väl fått veta det tidsnog dan därpå, när posten kom.

— Jag är glad för att han kom, jag. Den hälsosamma skräcken väckte mig.

— Jag minns, att du förklarade, att du aldrig ett ögonblick trodde på historien om bombardemang af en öppen stad.

— Nej, medgaf Agnes, det var ju i början och man hade sina teorier. Men möjligheten fanns där ju i alla fall, och jag förstod, när jag låg och grubblade den natten, att det kunde ställas större kraf på mig än att sticka strumpor. Jag öfverskattar mig inte, men jag anser, att jag i alla fall borde duga till något mera, och att framför allt vår gård är självskrifven att taga ledningen i socknen, eftersom det är den enda herrgården.

— Ja, jag är ju inte så begåfvad jag, sade Märta. Förresten tycker jag, att när pappa är död, och vi är två ensamma fruntimmer — —

— Det som nu talar ur din mun är inte ödmjukhet utan lättja. Du vill inte göra dig besvär att organisera strumpstickningen i socknen, att ta emot och skicka af, samla in ull och talg och sätta dig i förbindelse med stan och höra efter hvad du kan göra. Annars skulle du duga förträffligt till det, men det är enklare att sitta i en stol och sticka strumpor.

Märta såg fundersam ut.

— Än du själf då, vek hon undan. I fjorton dar har du inte gjort ett lefvande dugg annat än läst och samlat på oss all möjlig litteratur och klippt och klistrat upp i böcker. Hvad har du gjort för nytta med det då?

— För det första har jag ordnat det för mig, så att jag kan lefva. Jag har inte blundat och gått omkring någonting utan rakt på. Jag har gjort upp räkningen, ser du min flicka, med det som var; jag finner att det har varit ett så lugnt och skyddadt lif, att jag ingenting har att klaga om resten blir motsatsen. Jag har därmed återvunnit känslan af jämvikt och rättvisa, och nu får det komma hvad som helst. Jag är beredd.

— Ja, det är ju mycket bra för dig, fast jag är rädd, kära Agnes, att det inte blir så enkelt i verkligheten. Men hvad gör du för nytta åt andra med det?

— Det kanske du skall få se en gång. En människa, som inte tappar hufvudet kan vara guld värd. Dessutom har jag läst, och tänker fortfara med det, allt hvad jag kan få i händerna från bokhandeln i stan, så nu vet jag hur man inrättat sig i andra länder för att möta olika slags nödlägen, och jag vet hvad kvinnorna gjort i Stockholm, i Göteborg och på sådana platser, där något blir af. Jag har inte talat om för dig, att jag fått underrättelse från öfversten att här kan komma att bli truppförläggning på gården, hela dalstråken här är en viktig militärväg, d. v. s. det sa ju inte han till en fröken, men det begriper jag ändå. Och därför, ser du min kära Märta, har jag gjort upp en slags plan för gården, som räknar med alla lägen och försöker möta dem. Vi får inte bara oss själfva att ordna för, vi är de enda, som har lite pengar i socknen och lita du på, att när det gäller, så blir det till oss, folket går. Mamma brukade tala om hur morföräldrarna gjorde år sextioåtta, det stora missväxtåret, och jag tänker hvarken du eller jag vill vara sämre. Nu duger inte att nöja sig med en anspråkslös uppgift, må du veta.

— Du riktigt skrämmer upp mig, Agnes, sade Märta klagande, ty du talar, som om det redan vore krig.

— Det gör jag inte. Då vore det försent att tala. Jag hoppas innerligt, att vi få vara i fred. Jag bara tänker ordna mig. Och här kan bli ett 68 ändå, om eländet drar ut på tiden. I morgon skall du få veta mina kalkyler, för här gäller stora pengar och rekvisitioner och förbandsutrustning och allt möjligt, och här skall bli en verksamhet skall du se, som du inte anat. Men i kväll är jag verkligen trött och har rätt att hvila mig. Märta lilla, räck mig min strumpa.

Världskrig.

NU SUSA KRIGETS VINGAR ÖFVER
världen
det grymma djuret i vår själ är väckt.
Nu mejar dödens lie lifvets gärden,
och mänskan rasar mot sin egen släkt.

Kanoners tordön hela världen rister,
och ömkligt tunna hinnan af kultur,
som freden skapat, flagnar af och
brister,
som kalken rasar af en gammal mur.

När kriget talar, får förnuftet tiga.
Hvad vi med möda byggt i jordens mull,
allt hvad vi sett som tempelspiror stiga
mot himlen, sparka själfva vi omkull.

När krigets facklor tändts, bli hoppets
släckta,
får skymning släcka dag, som knappast
gryt,
bli våra knappt utvuxna vingar stäckta,
vår pilgrimsfärd får börja om på nytt.

O, mänsklighet, vi äro barn, som moder
och fader lämnat på en öde hed.
Vår syster hata vi och slå vår broder —
som dårar bygga vi och rifva ned.

Af ångest känna vi vårt hjärta skälfva
inför en ondska, som ej gränser vet.
Och ingen tillflykt utanför oss själfva!
O, arma, öfvergifna mänsklighet!

CARL LARSSON I BY.

En dialog af ELIN WÄGNER.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 9.—
Halft år	» 3.50	Halft år	» 4.50
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Månad	» 0.75	Månad	» 0.90

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsgatan 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10—4.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11—1.
Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.
Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:
25 öre efter text. 30 öre å textsida. 20 % förhöjning för särsk. begärd plats.
Utländska annonser: 30 öre efter text. 35 öre å textsida. 20 % förh. för särsk. begärd plats.

Husmodern i allvarstider.

Af Maria Fahlberg.

I.

Hemarbetet förr och nu.

FORNA TIDER, ÄNNU FÖR 30, 40 år sedan, då det fanns riklig tillgång på billig, kvinnlig arbetskraft, var hemmets ekonomiska problem betydligt enklare än i våra dagar.

För 40 år sedan kunde man få en duglig tjänarinna för en årslön af 60 à 70 kronor. 80 kronor ansågs som en ståtlig lön för en husjungfru, och en hushållerska resp. "husmamsell" nöjde sig med 125—150 kronor. I hemmen på landet, herrgårdar och prästgårdar hölls vanligen en stab af tjänare: hushållerska och 5 à 6 jungfrur.

Detta var ju på en tid, då så godt som allt arbete som erfordrades för hem och hus, äfven måste utföras inom hemmets väggar: bakning, brygd, slakt, väfning, tvätt o. s. v. Det är ej svårt att förstå, att det kräfdes många och dugliga händer för allt detta arbete, isynnerhet när man betänker den storartade gästfrihet, som särskildt landthemmen utöfvade, och hvilka massor af mat och bakverk, som förekommo vid festliga tillfällen.

Matmodern behöfde i regeln ej själf lägga hand vid de husliga sysslorna; hon hade till sitt förfogande kunniga, skickliga och vana medhjälpare, bundna vid hemmen af sedvänja och patriarkalisk tradition. En dåtida husmoder var närmast att förlikna vid en kommenderande general, som endast hade att befalla. Man må därför ej tro att husmodern förde en lättjefull tillvaro. Hon var den första på morgonen och den sista på kvällen. Hon ägde en från barnsben förvärfvad sakkunskap, som satte henne i stånd att praktiskt öfvervaka alla hemmets skiftande bestyr. Fanns så i huset en stor barnskara med ty åtföljande guvernant och informator och därtill massor af gäster, så förstår man nog att husfrun ej hade liten arbetsbörda.

Andra tider ha kommit med ändrade förhållanden och nya seder.

På 1860—70-talet gick en kulturvåg öfver landet, som väckte törsten efter bokligt vetande och jämsides denna en stark öfverskattning af "bokvett". Afvigsidan af denna företeelse var ringaktning för hem- och hushållsarbete och alla slags grofsysslor. Denna missaktning för kroppsarbetet har dessvärre djupa rötter i alla samhällsklasser och har beröfvat vårt land många dugliga husmödrar och tjänarinnor. Tillika har "Amerikafebern" jämte industrialismens frammarsch och penningvärdets fallande totalt förändrat arbetsmarknaden för hemarbetet. Tillgången på arbetskrafter har minskats år för år, och lönerna ha stigit i raskt tempo, samtidigt som kunnigheten och arbetsintensiteten gått tillbaka. Den akuta tjänarinnebristen har dock ej varit enbart af ondo. Tusentals husmödrar i vårt land ha tvingats att göra inskränkningar i tjänstepersonalen, att befatta sig mera än förut med hushåll och matlagning.

Det måste konstateras att förhållandena för ögonblicket äro ändrade och tillgången riklig på kvinnlig arbetskraft, tillfölje den depression, som kriget framkallat på alla områden. Antagligt är att då kriget en gång upphör, komma vi ej endast att stå där vi stodo när det började, utan förmodligen blir det ännu svårare och d y r a r e att erhålla hjälp till hemarbetet. I hvarje fall gäller det att med hofsamhet och klokhet utnyttja den nuvarande situationen och ej genom hufvudlösa åtgärder förvärra den.

I den nyväckta sparsamhetsifvern har också talats om massafskedande af tjänarinnor. Det vore i sanning beklagligt om husmödrar utan t v i n g a n d e skäl skulle tillgripa en dylik åtgärd. Det vore "att bota ondt med hälften värre".

Under instundande vinter kan man befara att nöden håller sitt intåg i många hem i vårt land. Hvem vill påtaga sig ansvaret att öka denna nöd? Hvar och en som afskedar en tjänarinna och beröfvar henne hem och arbete, handlar ansvarslöst och bidrager till ökning af nöd och socialt elände, isynnerhet är det ett handtag åt emigrationen. Nej, nu om någonsin gäller det att fasthålla vid solidaritetens heliga bud och omsätta fosterlandskärleken i handling.

En husmor i våra dagar behöfver på en gång vara general, som sköter hushållets strategi och äfven "gemene man" i hushållets alla skiftande bestyr; staben utgöres ofta af en ensamjungfru, som ock i samma mån behöfde vara mångsidig och kunnig. Att härutinnan bedröfliga brister rådt och råda är odisputabelt. Den utbildning, som kom kvinnlig ungdom till del under sista decennierna af 1800-talet, var ej ägnad att skapa vare sig dugliga husmödrar eller tjänarinnor.

Under de sista 15—20 åren har dock allt skarpare framhållits att vi behöfva kunnigare husmödrar och tjänarinnor, om vårt folk ej skall bli försvagadt och efterblifvet. Hemmet är samhällets grundval och goda hem med sund ekonomi äro landets styrka.

Tyskland är hemarbetets och de dugliga husmödrarnas förlofvade land. Utan tvifvel är en af orsakerna till Tysklands ekonomiska styrka och imponerande folkkraft att söka i de många goda hemmen och deras praktiska, arbetsamma husmödrar.

Skolkökskurser och husmodersskolor arbeta numera framgångsrikt mot samma mål: ökade kunskaper om hemmets vård. Stat, kommuner och enskilda offra årligen betydande summor i samma syfte. Visserligen är det nedslående att detta nydaningsarbete ej utgått från hemmen, men man vågar ju hoppas att de unga, som blifva fostrade till dugliga husmödrar, en gång också skola fostra ett nytt släkte till kärlek för hemarbetet och vidgad insikt om dettas betydelse.

Vi kunna ej begära en återgång till forna tiders förhållanden, det vore lika opraktiskt som omöjligt att genomföra, men vi borde med all makt eftersträfva att återupplifva den goda tradition, som utmärkte hemmen i forna dagar, samtidigt som vi tillgodogöra oss alla nutidens praktiska resurser.

Hafva vi åtskilligt att afundas våra mormödrar, så ha vi dock många fördelar framför dem. Om mormors mor kunde stå upp och se ett modernt hem med elektricitet, gas, varmvatten, centraluppvärmning, hiss m. m., skulle det för henne te sig som en saga ur "Tusen och en natt". Vi ha arbetsbesparande maskiner, lättare kommunikationer, och — främst af allt — vi ha rika tillfällen att inhämta kunskaper. Tack vare ofvanberörda kurser och en rikhaltig litteratur behöfver ingen matmoder i våra dagar vara okunnig om ett hems rationella vård, och härvidlag kan med fullt fog sägas att "kunskap är makt".

II.

Ekonomiska önskemål.

Då dyrtid råder, och nu är den ju särskildt hotande, ställas stora kraf på husmoderns duglighet, om hemmets debet och kredit skola gå ihop. Ett ordspråk säger att "nöden lär naken kvinna att spinna"; likaså bör dyrtiden tvinga husmodern att rusta sig till densammas bekämpande med alla medel, som klokhet och humanitet i förening kunna tillåta.

Grundvalen för en god hushållning måste i första hand vara klarhet öfver hemmets ekonomiska resurser. Bestämda hushållspengar och en därpå grundad budget är hushållningens a och o. Det system, som i så många hem följes att hushållspengarna tilldelas matmodern i form af almosor, är absolut förkastligt och lika förödande för ekonomin som för trefnaden.

Om husmodern ej vet hur mycket hon har att hushålla med för veckan eller månaden, hur skall hon då kunna uppgöra en budget, och utan en sådan är hushållets ekonomi på det sluttande planet. Detta gäller för alla med begränsade inkomster. De rika hem, för hvilka det ej spelar någon roll om hushållet kostar några hundra kronor mer eller mindre i månaden, kunna ju undvara planmässigheten. De tillhöra "de friska som ingen läkare behöfva" och utgöra gent emot det öfriga samhället den faktor, som framförallt sätter penningen i omlopp, men som också ger de fattigare klasserna förvända begrepp såväl om de bildade klassernas lifsideal som ock om penningens verkliga värde.

I storstaden tillkommer en omständighet, som försvårar en god hushållning: trångboddhet och opraktisk inredning af köksafdelningen. För att kunna göra ekonomiska och tidsbesparande inköp är nödvändigt att ej köpa för små partier, men hur skall detta tillgå, då man ej har utrymme att förvara mat mer än nätt och jämt för dagsbehofvet.

(Forts.)

"Unga hjärtan".

Resultatet af vår novemberpristäfling, en pjäs för sällskapsscenen, har utfallit så, att författarinnan fru H i l d u r B r e t t n e r, S t o c k h o l m, eröfrat det utfästa priset, 100 kronor, för enaktskomedien "Unga hjärtan".

De öfriga manuskripten torde återfordras inom detta års utgång, efter hvilken tid a l l a eventuellt kvarliggande täflingsuppsatser makuleras.

Stockholm den 1 november 1914.

IDUNS REDAKTION.

KLÄDNINGAR till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder nerfläckade och oanvändbara klädning för kemisk tvätt och präsning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.
Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN. Modernaste Finpappersbruk.
Specialitter: Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt kartong.
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Klicken och Ligan.

Stockholmsskildringar från 1800-talets sista kvartsekel af HEDVIG SVEDENBORG.

XV.

Ett underligt bröllop.

DET LÅG EN VÅRLIG DOFT I luften som kändes mild och lifgifvande på samma gång. På Johannes körgård, där det i allmänhet var så tyst och fridfullt, — utom under Brummerska skolans lofstunder, då det brukar sorla mellan träd och buskar, som af svärmande bin — stod en tät folksamling packad närmast kring klockstapeln.

Hvad kunde det vara?

Var det månne gamla Maria Jansson, som fått ett af sina anfall igen? Sedan Pepparkakan blef befriad ur sina jordiska bojor hade den gamla stackarn blifvit liksom lite velig. Men som hon inte gjorde någon människa det minsta förnär, så fick hon gå lös omkring på körgården och spela friherrinna så mycket hon ville. Det var blott när hon fick se några af sina barn eller barnbarn som hon ibland blef vild och ropade att det endast var huggormar och huggormars afföda, hon närt vid sin barm.

Eller var det kanske Jubben i 4:an, som aldrig barnen kunde låta vara i fred?

Gumman Bommander hade så brådt att se hvad det kunde vara, att hon småsvor i sitt inre öfver den tyngd de åttiotvå åren lagt i hennes ben. Det underliga var, att ju mer hon skrumpnade ihop, ju magrare hon blef, ju tyngre i lederna hade hon blifvit. Ingen kunde så sjunga hullets lof som lilla Bommander — för si då flyter man i luften som en svala — brukade hon säga. — och det är minsann annat det än att som nu krafla sig fram som en halt gråsparf.

I alla milda gudars namn hvad kunde det vara? Där såg hon ju flere af de andra drottninghuspensionärerna stå och sträcka på halsarna och se ifriga ut. — Var det inte en hop karlar där längst inne, som bar något tungt och oformligt mellan sig och ett par brandsoldater, som hjälpte till?

En rysning af spänning tillrade som hagel utefter gummans rygg då en dof, liksom klagande, klämtning klang fram ur djupet på det tunga föremålet.

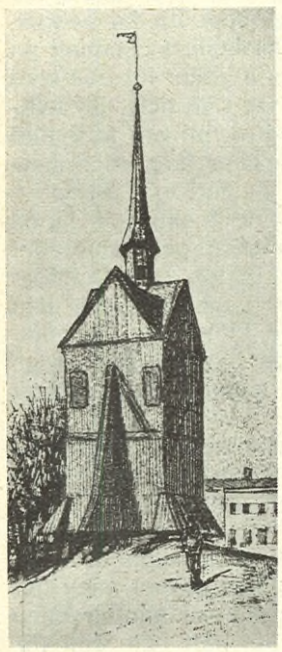

Johannes klockstapel.

Och nu förstod hon hvad det var — det var klockorna, som flyttades från den gamla rödmålade stapeln upp till Johannes körkas stolta torn. Underligt att de dröjt så länge med det, körkan hade ju nu varit färdig i många år. Men aldrig kunde hon tro att klockorna skulle kunna klinga lika manande och hemtrefligt där uppe från höjden som de gjort från stapeln — i tider af krig och örlog — af frid och lycka — af pest och nöd.

KEJSAR FRANZ JOSEF AF ÖSTERRIKE MED DEN LILLE ÄRKEHÄRTIGEN FRANZ JOSEF OTTO, SON TILL ÄRKEHÄRTIGEN-TRONFÖLJAREN. Efter en i dagarna tagen bild, som säljes till förmån för österrikiska Röda Korset och Krigsunderstödsbyrån. Kosel foto.

I detsamma klöfs folkmassan af gubben Sprengkula, som gick fram till klockorna. Han ville gärna se hvad som stod inristadt i den ärggröna malmen. Och med andäktigt intresse lyssnade mängden till stroferna, som den åldrige majoren långsamt stafvade sig igenom.

Ett tusen sju hundra fyratiotre,
då mognade Sveriges olycka,
ty missämja illskrek och krig lät sig se
att villa vårt rike förtrycka.

— Jo jo men, där ser ni, mullrade majoren, snöt sig så det rungade och torkade de hvita buskiga mustascherna med en storrutig näsduk, samma gamla historia i alla tider. Inre kif och käbbel, medan fienden står utanför på lur. Nu till exempel har ingen människa här hemma tid att ens lukta på den förbannade soppa, som norrbaggarna hålla på att koka ihop, för de här evinnerliga tullstridernas skull. Evigt samma historia.

— Amen, inföll gumman Bommander af gammal vana och major Sprengkulas skratt rullade fram som en dof åska öfver alla de andras munterhet, i hvilken ett par pärlande flickskratt äfven föll in.

Det var Thérèsine, Blenda och Lillan, som också stannat för att se hvad det var för något märkligt som tilldrog sig på deras körgård.

— Se brudarna, hviskades det rundt om dem, medan majoren än en gång läste upp inskriptionen, så att flickorna skulle få höra den.

Thérèsine blef blek, då hon fick höra den och ögonen djupnade och svartnade.

— Tror farbror Pontus att den skall ringa bland våra bröllopsklockor i morgon, undrade hon.

— Nej, sade körkvakten Anker, som hört hennes fråga, numera ringer man ju inte till bröllop, och dessa klockor komma dessutom troligen blott att förvaras som gamla reliker där uppe. Och han pekade upp mot Johannes tornspira. Men kanske fröknarna och major Sprengkula ha lust att komma in och se hur de hålla på att klä till i morgon. Jag tror mest att de ämna flytta dit hela Rosendal och halfva Haga.

— O ja, låt oss, utbrast Lillan hänförd och fastän Blenda och Thérèsine sågo en smula tveksamma ut följde de med.

Inne under de höga hvalfven flöt dagen dämpad och varm genom de mångfärgade fönstren.

En underlig ödets nyck var det ju att Felix Gyllen skulle komma att vigas i den körka, som han tyckte minst om af alla. Han brukade säga att han mådde fullkomligt illa af all grannlåten och krafset därinne. Men för Blendas och alla de kära barndomsminnenas skulle fann han sig med jämnmod i allt det yttre obehag, han hade att genomgå under bröllopsfestligheterna. Helst af allt hade han velat föra sin flicka undan alla världsliga ceremonier och nyfikna blickar. Hand i hand skulle de där nere på Blomkulla gått upp till det lilla kapellet, och innanför altarrundeln skulle den hvithåriga prosten läst välsignelsen öfver dem.

— Men hvad betydde nu egentligen allt detta mot att de genom lifvets otaliga irrgångar ändtligen funnit hvarandra?

— Ingenting.

Allra helst som han genast de voro vigda skulle föra sin guldhåriga prinsessa öfver hafvet, där han redan gjort sig ett namn inom konstnärs- och arkitektvärlden.

Framme i koret arbetades det rastlöst. En hel skog af palmer, lagrar och cypresser och en hel lund af blommande rododendron och azaleor — från blekaste blått till brinnande skarlakan — väntade på att under mästarens hand bli ordnade i grupper och afpassade perspektiv. För närvarande satt mästaren uppflugen på en stege och hamrade på någonting, medan han vanvördigt och muntert sjöng:

Herr Boström, landets hjälte,
han stod i mjöl och damm.
Han pennan drog ur bälte
och papperet tog fram.
Hur denna höjning biter
kom nu och låt oss se.
Ur vägen, Bennikiter,
friskt mod, I mjölnare.

— Jo, det var mig just en fin fågel att kvittra, utbrast major Sprengkula. Hör nu herrn där uppe, hvad är det där egentligen för en psalm och tycker han att den passar här inne i Guds hus, eller att den förresten passar någonstans alls?

När mästaren fick höra major Sprengkulas stämma eka under hvalfven, höll han först i häpenheten på att trilla ner, men när han fick se Blenda och flickorna von Buhre där nere, for spjufvern i honom och han svarade:

— Om herrn vill kan jag nog sjunga något annat, och så började han:

Farbror Pontus, farbror Pontus var en hedersman.
När han kom på gatan — — —

— Saffransbullan, det är Saffransbullan, skrattade flickorna. Tänk, att han i egen hög

Salicedrin-salva
Framställd af svensk leg. läkare på basen af Zn; S; Salicylat; Pyrol. Oxycedri; etc. Osvikligt medel mot själfsprickor, äldre sår, lätta brännskador, torra kroniska ekzem. Säljes endast å apotek. Studera noggrant medfölj. bruksanv. Pröfvad å svenska sjukhus. Tillverkas af **Tekn. Fabriken Påquerette, Sthlm.** Prospekt på begäran.

K. ANDERSON

GRATIS erhåller enhvar vid rekvisition min rikt illustrerade prakikatalog med ringmått, med tusentals juvel-, guld- och silfverpjeser illustrerade i värden till miljontals kronor. - - -
KUNGL. HOFJUVELERARE.
JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19—21.

person kommit för att dekorera åt oss, log Blenda.

Varm och glad, i skjortärmarna och omgjordad med ett blått lärftsförkläde kom Saffransbullan sedan fram till dem och hälsade, medan major Sprengkula i glädjen gång på gång dunkade honom i ryggen.

Tänk bara att han redan kommit så långt på sin bana som trädgårdsmästare eller man skulle snarare kunna säga — som dekoratör, att snart sagdt inte en festlighet eller större park- och trädgårdsanläggning kunde göras utan att han skulle vara med som smakråd och ändå hade han bara börjat som springpojke på Haga och inte gått igenom någon annan skola än lifvets.

— Hör du, hvarför sa ni nej allesamman för i morgon. Både Felix och Tessys föräldrar blef så ledsna. Nog kunde väl åtminstone du och din fru kommit.

I körkan kommer vi allesamman, utom gumman, för henne förs man ju inte släppa med på något sådant. Fast nog är det synd för ingen skulle njutit så af det som hon. Men på Grand Hotel, nej tack, min pulla lilla, för hur det är så är nässlor nässlor och rosor rosor. Och om nässlorna äro till större nytta än rosorna och rosorna till större glädje än nässlorna, så sticks i alla fall de senare och bränns de förra och det verkar bara som en illa vårdad trädgård, om de komma tillsammans. Men med dig och Felix Gyllen blir i alla fall Klicken och Ligan förenade och omöjligt är det ej att en gång dina och mina efterkommande kunna mötas som jämbördiga i lifvet. Och att vi alla önska dig lycka, Blenda, det vet du — både dig och fröken Thérèsine, menade Saffransbullan och tog dem alla i hand, innan han åter klättrade upp på sin stege.

Maria von Buhre kunde rakt inte begripa hvart flickorna hade tagit vägen. För nära tre timmar sedan hade hon skickat dem till fröken Romanti med en hel kartong fylld med myrtenkvistar, hvilken kommit med morgonens post från Blomkulla — hela socknens brudgåfva till Tessy och Blenda. Och ännu hade de inte kommit igen.

Med en het fläck på hvardera kinden och fingerspetsarna kalla och fuktiga af nervositet gick hon från fönster till fönster och spanade efter dem.

— Ack, ändå, om de bara ville komma hem och hon slapp gå ensam här och tänka.

Enligt Marias uppfattning var bröllop det värsta af allt och detta utgjorde minsann inte något undantag. All denna inre ängslan för dem man håller af och för den alltid mer eller mindre ovissa framtid de gå till mötes, och all denna yttre oro och alla dessa världsliga omsorger för att allt skall gå i lås. — Numera var det ju visserligen mycket lättare för en husmoder, när man helt enkelt lät ett hotell ta hand om hela härligheten för så och så mycket person. Men hur det var blef det alltid en hel del svårigheter med hvilka som skulle bjudas, placeringar och annan strunt, som det var en ren pina att tänka på, när hjärtat i en skälfver af så många slitande känslor.

Underligt nog — trots Carl Adams och Ginas olyckliga äktenskap — var Maria fullkomligt lugn för Blenda och Felix. Mycket därför att Pepparkakan med sin fjärrskådande blick — hvilken ju gick långt öfver detta lifvets gränser — hade sett att de voro skapade för hvarandra. Och när han nu dessutom tog henne med sig ut till främmande land, så behöfde aldrig några ledsamheter uppkomma på grund af de skefva

Gertrud af Klintberg. Ebba Wedberg.

Kungl. Maj:t belönar kvinligt samhällsarbete.

Illis quorum meruere labores, medaljen i guld af åttonde storleken, har af Kungl. Maj:t tilldelats tvenne af de förnämsta krafterna i Föreningen för Välgörenhetens ordnande, byråföreståndarinnan fröken Ebba Wedberg och föreståndarinnan för dess slöjdafdelning fröken Gertrud af Klintberg. Båda de sålunda hedrade ha i många år nitiskt verkat på det sociala arbetsfältet och ha icke minst denna höst varit verksamma i det storartade kvinnliga arbetet för att afhjälpa den genom krisen förorsakade nöden.

Fröken Gertrud af Klintbergs namn är väl bekant för alla, som intressera sig för det sociala arbetet. I det kommunala så väl som det enskilda fattigvårdsarbetet fyller hon många ansvarsfulla poster, sålunda är hon ledamot af styrelsen för allmänna försörjningsinrättningen, af fattigvårdsnämnden och — icke minst viktigt — af dess upphandlingskommission. I kvinnornas kampanj mot orättvisorna i det sedermera genomförda pensionsförslaget tog hon en verksam del och framlade bl. a. sin kritik i Iduns spalter. Fröken af Klintberg är äfven medlem i F. K. P. R:s styrelse.

Fröken Wedberg deltar likaså i den kommunala fattigvårdsarbetet, redan 1913 blef hon medlem i Hedvig Eleonoras fattigvårdsstyrelse. Hon tillhör nu fattigvårdsnämnden för Stockholms stad och fungerar som sakkunnig hos pensionsstyrelsen. Som framgår af denna knapphändiga redogörelse är det ett synnerligen kräfvande och plikttroget frivilligt arbete, som kungl. maj:t nu belönat.

---

släktförhållandena. Enda svårigheten var ju själfva bröllopet och för att Blenda inte skulle behöfva känna sig ensam, hade Maria, då Felix för en månad sedan kom hem på en tre månaders semester, föreslagit — trots hela släktens opposition mot något så vansinnigt och olämpligt — att de skulle låta viga sig på samma gång som Tessy. Då Felix såg hur lycklig detta gjorde Blenda, ville han inte säga nej, fast som sagt det alls inte var i hans smak. Och så en sak till — Gina kunde ju gärna få se hur hyllad och hedrad hans älskling blef.

Men med Tessy var det som att irra i en villsam skog. Ibland kunde det se så ljust ut som i en leende sollyst glänta, men för det mesta var det tungt och ängslande som under täta grenar och i snärjarens snår. Hon visste inte alls hvar hon hade sin flicka. Efter den där influensabalen på Karlberg, där Tessy förresten af en ren slump råkade sin blifvande man första gången, hade hon och Carl-Göran von Buhre, hjälten från Döbelns graf råkats lite emellan. Men endast ett par månader efter sedan han blifvit officer förlofvade han sig helt oväntadt med den förnäma lilla Glenny Fleet och innan han var fyllda tjugotre år voro de gifta.

Didrik påstod att Tessy tagit sig djupt af detta, men stursk som hon var hade hon ingenting visat. Tvärt om. Hon hade blifvit vän med den lilla sjukliga Glenny, och det var där hos de unga von Buhres som hon råkade kapten Sandler. Då Tessy, ungefär för ett halft år sedan, kom hem och talade om att hon var förlofvad, hade ingen af dem därhemma någonsin sett hennes tillkommande eller ens hört talas om honom. Själf hade hon endast råkat honom tre gånger, utom den där gången för länge sedan på Karlberg, och hon visste inte ens hvad han hette i förnamn. Men som han var af gammal god borgarsläkt från Skåne fanns det ju ingenting att säga om saken. Förresten tog han både Marias och Douglas hjärtan med det samma med sitt genomärliga, fina och blida väsende och sin kärlek till musik. Men Maria hade en tydlig känsla af att han bar på någon hemlig smärta och så såg han så klen och sjuklig ut.

Och dessutom — ägde han verkligen Tessys hjärta? Maria hade försökt tala med sin måg om denna hennes fruktan — innan det ännu var försent — men han hade bara kysst hennes hand och sagt att hon kunde vara fullkomligt lugn. H a n visste nog, hvar han hade sin flicka.

Ja, och nu stodo de inför det oåterkalleliga och Marias hjärta greps återigen som af kramp. Nu låste det på tamburdörren. Tänk, om det ändtligen var flickorna. Men det var inte flickorna utan Didrik, som följt fadern för att ordna om en del för morgondagen på Grand Hotell. På hemvägen hade de tittat in till gamla friherrinnan Gyllen, som aldrig gick utom sina dörrar, men alltjämt var pigg och vaken. Hennes lifs glädje bestod numer mest i de heta religionstvister hon hade med den stackars gamla höstlöfsskrumpna Cornelia. Hvilken alltid kom till korta, men ändå hyste samma inbitna fasa för allt hvad Svedenborgianism heter. Under det att lifvets yttre växlingar berörde dem föga och inte ens älsklingsbarnbarnets Felix' mesallians hade tagit något vidare djupt.

— Pappa stannade kvar en stund hos mormor, men jag gick hem för att se om det var något jag kunde hjälpa dig och flickorna med.

— Säg, hur är det egentligen med min lilla mamma, log Didrik ömt och med något fuktigt i blicken, då han såg hur blek och bekymrad Maria var. Står hon inte här igen och grubblar öfver tiden och ungdomen. Om du vore en modern kvinna, mamma, så skulle du bara dissekera dig själf, ditt förhållande till lifvet och ditt förhållande till pappa och öfvertyga oss om att du just nu är i kvinnans allra bästa ålder och att dina egna lifskraf, din egen lifsnjutning — det låter något du — går före alla andra. Och då skulle du ju inte alls få någon tid öfver hvarken för Tessy eller mig eller Lillan. Förresten tror jag verkligen att Tessy är fästad vid Franz — lustigt att han har samma namn som hennes första beundrare i världen, Franz Sommarlund, du minns. Och det var sannt, han har ringt på och bedt att få köra Tessys brudvagn i morgon och jag svarade förstås att det var oss en stor heder.

(Forts. o. slut i nästa n:r.)

Pröfva Tuppens Zephyr
och Ni köper ingen annan.

KONSTFLITEN, Göteborg.
Mattor, Gardiner, Bonader, Möbeltyger, Dräkttyger.
Konstnärliga mönster och färgsättningar. Profver sändas.

Septemberstilla stodo skyarna...

Septemberstilla stodo skyarna
i eftermiddagens solstilla stund.
De blåa fält, de guldbeglänsta byarna
försjunkit i sin fågellätta blund.
Vi voro ett med hela jordens rund.
Septemberstilla stodo skyarna.

Som i ett tryggt och fredadt fågelnäste
bar hela jorden bud oss och fick svar.
Rundt om oss videbuskars ömma fäste,
och rymden kring oss skygd och hvila var.
Ej därigenom mänskotanke bar
som i ett tryggt och fredadt fågelnäste.

Hur skälfde ej Ditt lif under min arm
i lycklig oro, när bakom, uppöfver
den dolda banken, för ett iltågs larm.
Snart åter blid och solig dagen söfver
med tystnad och med doft af gräs och klöfver.
Hur skälfde ej Ditt lif under min arm...

Hur svunno hastigt lyckotimmarna
i sanden, fast ej deras tal jag vet!
Och våra vägar buro ut bland stimmarna
på lifvets torg med hjärtat tungt af lycklig hemlighet
om hastigt svunna lyckotimmarna.

Och denna gyllne stundens minne
är famnen dit jag återvänder, vill
och trött af världen; svalt och mjukt därinne,
Din röst mig vyssjar, själn blir from och still.
När kvällen sorgset slocknar, flyr jag till
septemberstilla stundens minne.

OTTO LUNDH.

Årstaklubben.

FÖR UTVECKLINGEN AF EN så späd planta som den nya Årstaklubben äro de nuvarande järntiderna en alltför karg jordmån. Förslagsställarna ha heller icke vågat sätta ut dem på kalljord, eller distinktare uttryckt, Fredrika Bremerförbundet har beslutat att för närvarande icke göra något för att realisera idén. Intresse finnes nog, men med penningarna är det mera klent beställt och aktieteckningens afslutning är därför ställd på bättre tider.

Under sådana förhållanden anse vi det lämpligast att uppskjuta Iduns pristäflan öfver ämnet: Hur vill ni helst ordna Årstaklubben? till en tidpunkt, då frågan åter blir så aktuell, att svaren komma af sig själfva. Det fåtal manuskript, som hittills inkommit bevara vi för att låta dem ingå i den nya täflan.

Men hvad blir Årstasamlingens öde medan klubben sättes på framtiden? är en fråga som helt naturligt framställer sig. Fredrika Bremerförbundet upplyser om att sedan det baltiska Årsta nu afvecklats och det till på köpet med ett öfverskott, föres samlingen till Stockholm och till Fredrika Bremerförbundets lokaler, där så mycket som möjligt af densamma kommer att exponeras. Samlingen blir tillgänglig under byråtid för besökande och kommer att demonstreras af damerna på byrån för dem som så önska. En del föreningar komma tillsvidare att taga tillbaka sina utställningar för att sedan, när Årstaklubben blir verklighet, åter låta dem uppgå i den ursprungliga samlingen.

Hos 70-åringen på Ådalen.

ÅDALEN, EJ DET PELLE MOLINSKA, men ett litet idylliskt ställe nere i Skåne gällde vårt besök härom dagen.

Med tåget från Eslöf ångade vi söderut mot Ystad och vid Wollsjö station upptäckte vi från järnvägsbanken målet för vår resa.

Ställets ägarinna, fru Hilda Ahnfelt, fyllde nämligen den 27 oktober 70 år. Fru Ahnfelt har under en 40-årig Stockholmsvistelse gjort sig känd som vårt lands främsta plymspecialist. — Hvem af våra damer känner ej Ahnfelts Plymfabrik på Smålandsgatan. —

Nu har emellertid fru A. sedan ett par års tid öfverlämnat skötseln af affären åt sin son och slagit sig ned på sin gamla trefliga skånska gård.

Det har emellertid kostat åtskilligt med arbete att omvandla stället till hvad det nu är.

De naturliga förutsättningarna, en vacker, fruktbar dalgång, genomkorsad af en porlande å, lämpade sig särskildt för trädgård. Hela jordarealen, två tunnland, har utnyttjats för detta ändamål, och trots senhösten prunka de vackraste rosor och dofta violerna i rabatterna.

Fru A. har från sin tidigaste barndom lärt sig att älska och bruka jorden i fädernehemmet, en stor gård i närheten af Landskrona.

Trädgårdens härliga Grawensteiner och Moltkepäron afprofvas nu inne i storstugan och göra trädgårdsmästaren all heder. Vår värdinna visar oss omkring i sin trefliga, typiskt skånska huslänga, byggd i en våning, med alla rum i fil, lågt i taket, varmt och ombonadt. Vår uppmärksamhet dragas till ett originellt matbord, hvars några centimeter tjocka stenskifva hvilar på ett massivt ekunderrede. Bordet är månghundraårigt och har säkert haft sin plats i sakristian i någon af de många kyrkorna på Ystadslätten. Sedan vi gått husesyn i den gamla längan, ta vi de båda flyglarne i närmare skärskådan. Den ena bebos af en syster till fru A. och är lika hemtrefligt inredd, den andra är afsedd för gäster och inrymmer endast ett mycket stort rum en trappa upp, i bottenvåningen finnas tvättstuga, badrum och källarlokaler. Den inbyggda gården med sin brunn i midten begränsas af en vacker björnbärshäck, som är fru A:s stolthet, ty den skänker sin ägare bortåt 100 liter af dessa härliga bär om året.

Fru A. säger sig trifvas utmärkt här i all stillhet tillsamman med en dotter och sin syster. — På vår vandring genom trädgården visar fru A. på en ovanligt hög och vacker gran, hvars stam ej går att famna och hvars krona synes på milsafstånd. I det skogsfattiga Skåne är ett dylikt träd en sällsynthet.

Åren ha ej lyckats hämma fru A:s verksamhetslust, ty det är inte endast trädgården, som skall skötas, utan äfven en massa fjäderfä, höns, ankor och kalkoner, som höra gården till.

På vår vandring ut genom grinden och mot vindbryggan, som spänts öfver ån, skulle ingen tro, att den raka, spänstiga damen vid vår sida redan fyllt sina 70 lefnadsår.

Lapplådan.

DET ÄR OTVIFVELAKTIGT ATT den nuvarande arbetsbristen i särskildt hög grad går ut öfver kvinnorna. Behöfde man ett bevis härpå, så skulle det faktum vara ett kraftigt sådant, att en enda obetydlig annons i en Stockholmstidning om att lagningsarbete och dylikt fanns att få hos Lapplådan, Nybrogatan 28 C, ögonblickligen besvarades af 150 anmälningar från till stor del yrkesskolade kvinnor, som genom krisen blifvit utan förtjänst.

Lapplådan är en alldeles ny institution. Den är startad af fröken Elin Björkman och Skyddsvärns föreståndare, pastor Aug. Wirén, samt har till föreståndarinna fröken Emmi Tägtmeyer. Den mottager och utför till billigt pris alla lagningar af gångkläder, duktyg, strumpor och dylikt samt mottager också beställningar på trikåstickning, och vid ett besök ha vi öfvertygat oss om att arbetet utföres mycket väl.

För närvarande arbeta omkring ett tjugotal arbeterskor uppe i två salar af en våning Nybrogatan 28 C, ofvanför Kvinnornas Uppbåds arbetslöshetskommitté. De erhålla en aflöning af 1.50 om dagen och äro beredda tillfälle att för ytterligt billigt pris å lokalen intaga mellanmål.

Det är nu den nya föreningens hopp att allmänheten skall förse den med så mycket arbete att den får möjlighet att sysselsätta allt flere arbeterskor. Man räknar då på att de strängt upptagna husmödrarna, de själfförsörjande kvinnorna och ungherrarna skola finna det fördelaktigt att få allt sådant lagadt och uppsnyggadt, som annars blir liggande till ingen nytta eller kastas bort. Icke minst i dessa tider, då alla ha en känsla af nödvändigheten att ta vara på hvad man har. Föreningen, som upptagit en alldeles ny och af ingen annan exploaterad idé, har säkert framtiden för sig och kommer att bli många arbetslösa till nytta och hjälp.

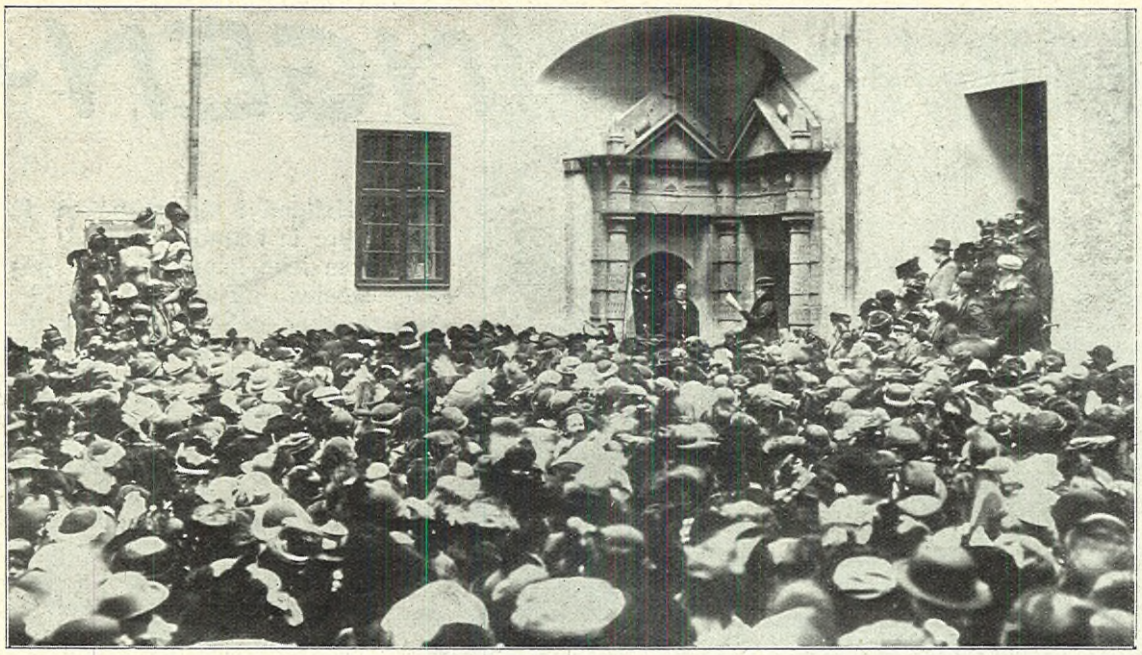

Fru Ungert talar till Landshöfdingen på Örebro slotts borggård. S. Lindskog foto.

Örebrokvinnornas nykterhetsdemonstration.

EN PROCESSION AF KVINNOR, något ganska ovanligt i vårt land, har i dagarna uppvaktat landshöfding Bergström i Örebro, hvarvid deras talsman Karin Ungert hemställde om totalt spritförbud i staden och länet. Kvinnorna anförde som skäl för sin begäran dels de tryckta tiderna, dels Örebro stads egenskap af garnisonsort. Landshöfdingen afspisade emellertid deputationen i tämligen sträfva ordalag, hvari hans bristande sympati för dess begäran tydligt framträdde. Men som demonstration torde detta tåg af bortåt fyra tusen kvinnor helt säkert gjort sin verkan.

Spalten om böckerna.

"Hur det kom därhän".

Icke ens i ett land med aldrig så utpräglad vilja till neutralitet, kan det under pågående krig helt undvikas, att den enskilde tager ställning. Han harmas, glädes eller lider med det eller de folk, till hvilka hans sympatier af en eller annan orsak knyta honom, kanske på grund af principer och idéer, kära för honom själf, och hvilka det ena eller det andra folket synes honom representera. Det är naturligt och bör ej kränka någon.

Följden af detta tillåtliga blir emellertid nog så lätt, att man till hvarje pris vill ge sin vän rätt i allt och hans ovän orätt. Det är inte prydligt och skulle ge dåligt vittnesbörd om svensk sans och måtta, ifall det inte vore enbart komiskt, när en herre försäkrar att han inte mer vill röka engelsk tobak, därför att England gått i krig mot Tyskland. Jag tänker mig vice versa den, som hjältemodigt afstår från att dricka tyskt öl för att inte riskera att göda den preussiska militarismen! Nej, så enkelt får man inte se på saken. Konflikten, hvars förfärliga brand enar oss alla i fasa, är inte något tillfälligt gräl, och det är öfver hufvud taget alldeles fruktlöst att sätta oss och döma om "hvem som började" eller om hvem som inte "behöft vara med!" Konflikten daterar inte från i går eller ens från österrikisk-serbiska notväxlingen i juli. Den har gamla anor och det blir en hel liten kurs i historia att klargöra dess ursprung för oss, under hvilken kurs vi många, många gånger få vända på medaljen, från framsida till baksida och t. o. m. ofta finna att den måtte ha "ännu en baksida", som en viss professors klassisk vordna lilla groda lät!

Som en god handledning till den där lilla kursen i historia rekommenderar jag Världskriget, en mannaålders stormaktspolitik, af C. N. Carleson. Först och främst är boken ju svensk, d. v. s. upprunnen på neutral mark, i motsats till flertalet af andra arbeten, dem den intresserade gärna tagit del af: respektive länders hvita eller gula böcker, tyska generalers eller engelska professorers utläggningar, ända till de krigsnoveller ur skilda litteraturer eller bref från skilda fronter, i hvilka våra förläggare nu göra förmodligen goda affärer! C. N. Carlesons bok har icke det ringaste att skaffa med ena eller andra statens vackra eller fula sidor. Dess sammanhållande grundton är socialdemokratisk eller, med andra ord, utgår ifrån och påvisar hur det nuvarande svåra läget logiskt och naturligt mognat ur hela det på privatkapitalet grundade samhällets politik sedan årtionden. Iduns anmälare sympatiserar för egen del med denna framställning, men skyndar sig försäkra, att arbetet ingalunda visar tendentiösa syften, utan verkligen är hvad det utger sig för, nämligen en öfversikt, och därtill en synnerligen populärt och klart meddelad, väl värd att läsas af hvarje opartisk.

Vi föras tillbaka till 1870—71 års krig, längre har ej författaren ansett nödvändigt, ehuru han väl kastar en blick tillbaka ända till Wienkongressen 1815. Det är likväl hufvudsakligen med det sista fyrtiotalet år han ser vår moderna tid i dess karaktäristiska egenskaper och ödesdigra konsekvenser växa upp. Det är från dessa data vi ha att räkna med den nya stora maktfaktorn i Europa, Tyskland, som dessutom redan på 80-talet allierar sig med Österrike och Italien, därmed invigande de allianspriniper, som naturligt nog småningom skulle upptagas äfven af de andra staterna, under förevändning af jämviktens, d. v. s. fredens uppehållande.

Redan från begynnelsen finnes emellertid anledning till farhågor för denna fred. Vid Berlinkongressen 1878 reglerades nämligen Balkanfrågan under Bismarcks, den s. k. "ärlige mäklarens" egid. De nya gränslinjerna, skrifver Carleson, drogos brutalt rätt igenom nationaliteterna. Det borde varit att förutse, att frågan icke på sådant sätt kunde definitivt afföras ur tiden. Vidare begynner med 80-talet för Frankrike den stora kolonisationsepoken. Egendomligt framstår, att det just var Bismarck, som "rådde" grannen att skaffa sig denna ersättning för förlusterna 1871. Troligen ville han framförallt afvända dess håg från den hotande revanschtanken.

Under tiden sitter emellertid Tyskland hemma och växer. Det bryr sig icke om kolonier, behöfver dem ännu ej. Till kolonialvälde hör en stark örlogsflotta och ännu nöjer sig Tyskland med makt till lands — en tidsfråga. Men medan det nöjer sig, göra de öfriga stormakterna successivt upp den öfriga världen. Vi föras ur den ena kombinationen i den andra. Vi se Japans sol gå upp och bevittna med häpnad dess seger öfver den ryska kolossen 1905. Vi få en inblick i den viktiga engelska tullpolitiken under senare skeden och se England och Ryssland enas om förhållandena i Asien, samt England och Frankrike om dem i Afrika. Vi få en föreställning om de panslavistiska sträfvandena, medan Balkan alltjämt fortsätter att jäsa, samt äfven af dessa sträfvandens (i mycket) motsättning, pangermanismen. Men från början till slut skönja vi framförallt den röda tråden: Förvärfsbegär, makthunger, påpasslighetskamp. I alla de länder, hvarom här är fråga, möjligen med undantag för Europas trasiga sydöstra hörn, har rikedomen ökat. Tyskland, som startat sist, är ej minst agressivt; det bäres af en förbittrad "plats i solen"-princip, öfver hvilken man ej kan förundra sig, lika litet som öfver de andras obenägenhet att maka åt sig för uppkomlingen. Här gäller ingenstans och på intet håll några ideella värden, om också t. ex. den engelska liberalismen som bekant hvilar på idealistisk grund — utan rätt och slätt brödbiten! Inför detta faktum är det sorgligt, men tyvärr sant, att alla fredskonferenser (med eller utan tsarens beskydd!) dessa interparlamentariska kongresser, vi under senare år bevittnat, bli endast groteska masker framför de fortsatta rustningarna. Icke genom dessa välmenta simulakrer under officiellt hägn sätter man yxan till roten! Under det de pågå, fortsätta diplomaterna sitt tysta dubbelspel, till hvilket folken i det hela sakna hvarje nyckel, och medan folken som bäst tacka Gud för fredens välsignelser, bryter en vacker dag ovädret löst öfver dem, och deras ledande män skynda sig, hvar på sitt håll, att proklamera sig själfva och sina arméer såsom varande alldeles särskildt i kontakt med "härskarornas herre" — ett föga uppbyggligt spektakel!

Jag kan ej referera eller ens uppräkna allt, som i raden af korta, öfverskådliga kapitel vidröres i Carlesons bok. Helt visst skaffar sig den intresserade själf volymen, som endast kostar en krona. Den för oss genom fyra decenniers utveckling fram till krigsutbrottet 1914, icke längre. I kriget tar den intet parti och afhåller sig från profetior. Författarens sak har icke varit frågan om den största maktens förskjutning hit eller dit. I denna ofred, som med dån och brak, folkrättsbrott, lögner och smuts störtat samman öfver det olyckliga Europa, ser han helt enkelt den nutida världens största bankrutt, och han har endast åsyftat, att genom serien af yttre tilldragelser visa — hur det kom därhän.

MARIKA STJERNSTEDT.

~I FÖRSKINGRINGEN~

PÅ ANNONSPELAREN HÄR PÅ vår första bild, såväl som öfverallt, där de dra fram, ha belgiska flyktingar i hast skrifvit ned budskap till saknade medlemmar af sina familjer i hopp att på så sätt kanske en återförening skall bli möjlig. Ty icke blott städer och byar ha blifvit skingrade, och granne skild från granne, men äfven familjerna ha under den brådstörtade flykten i den oerhörda förvirrade anhopningen af människomassor skilts i sär, och mödrar söka nu sina barn, barn sina mödrar. En sådan ensam liten belgisk flicka är det, som med hjälp af en medlidsam holländsk dam nu stafvar igenom budskapen i hopp att kanske finna ett ord till vägledning om hvar far och mor finnas eller hur deras öde gestaltat sig. Om, som troligt är, det är andra fäder och mödrar, som här ropa efter de sina, så är hon dock icke alldeles öfvergifven för det. Hon kommer att finna tillflykt i något medlidsamt hem där hon kan drömma om den lyckliga dag, när fred åter härskar, och far hämtar henne tillbaka till det egna hemmet. Holländarna ha på ett storartadt sätt motsvarat det förtroende, som de olyckliga flyktingarna visade, då de togo sin tillflykt in öfver gränsen till deras fredliga land. De ha låtit flyktingarna gratis åka på järnvägarna, så att de kunnat fördelas öfver landet, de ha sökt bringa en smula reda och lugn efter paniken, de ha så långt möjligt — flyktingarna räknas ju efter Antwerpens fall i 100,000-tal — gifvit dem mat och tak öfver hufvudet.

Våra bilder tala härom sitt gripande språk. Vi se de väldiga massor af hemlösa antwerpenbor, som trängas utanför järnvägsstationen vid Bergen-op-Zoon i Holland i väntan på att få resa längre in i landet (bild. 2).

De, som icke kunna få resa genast, samlas på torget (bild 3) i stora skockar, och matportioner utdelas åt dem. De välvilliga holländskorna nöja sig dock icke med att veta att flyktingarna få mat, så att de kunna uppehålla lifvet. De förstå att lika nödvändigt för dem är en smula personlig vänlighet och medkänsla, som styrker dem i en förtviflan, hvilken är värre än hunger. Särskildt barnen röra deras hjärtan. Det är också tacksamt att vara vänlig mot barn. Ett leende och de le tillbaka, en leksak och de glömma sina vedermödor. Vi se på vår sista bild hur skarpt de äldres lidandespräglade ansikten sticka af mot de smås sorglöshet, de förstå ju icke hur oviss och mörk framtiden är för en flykting i främmande land.

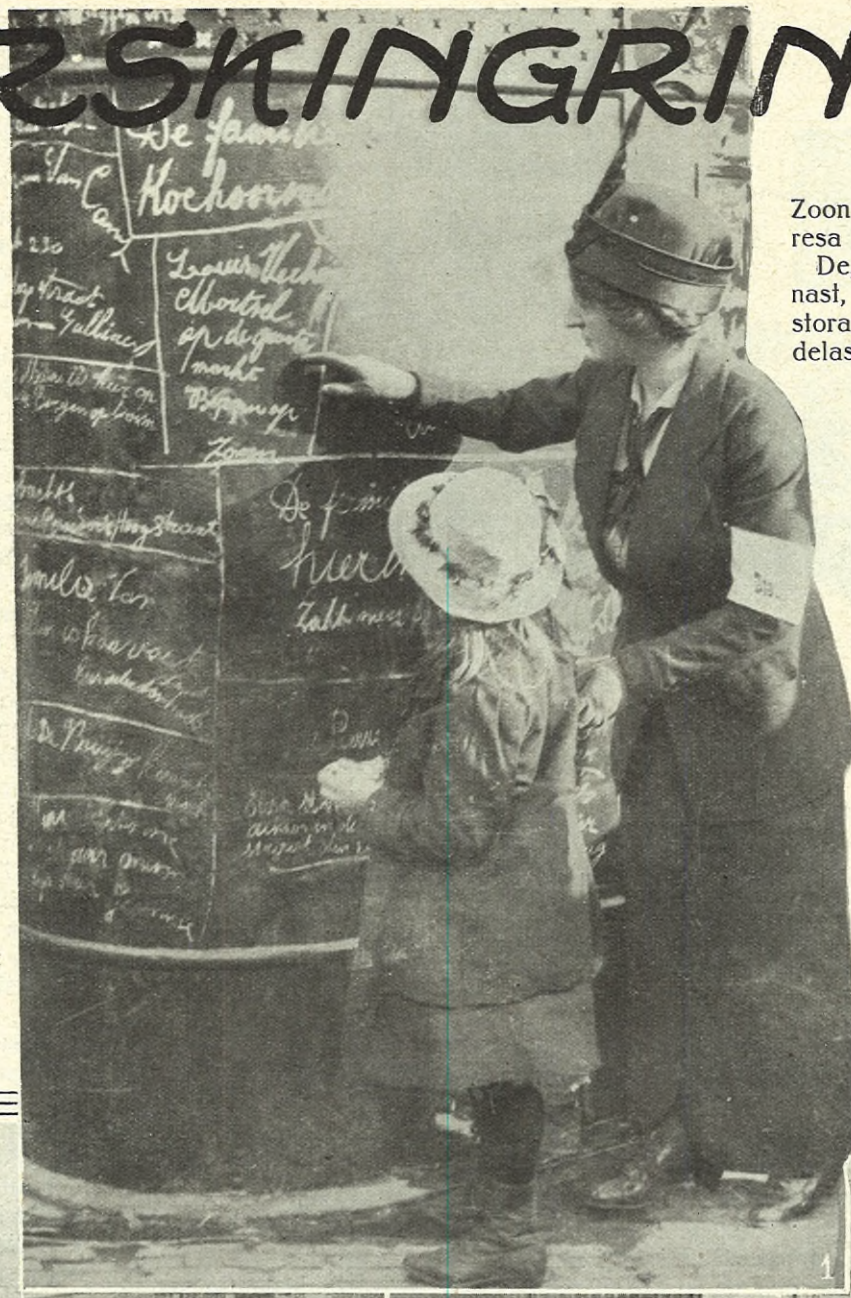

Belgiska folket är förskingradt som Juda stammar, och många af dess barn ha icke sten att luta sitt hufvud mot. Vi som sitta här långt ifrån borde icke med godt samvete kunna stänga vår dörr och gå till vår ofredade hvila, om vi icke låta vårt medlidande med dem som icke äga tak öfver hufvudet ta uttryck i en liten gåfva, som tillsamman med många andra alltid kan afhjälpa någon nöd och lära de olyckliga, att äfven uppe i norden tänka andra människor med deltagande och sympati på dem.

Underwood & Underwood foto.

TYSKA KVINNOR I KRIGSTID

GREFVINNAN KATE von REICHENAU

En af de tidningar, som tyska vänner dagligen sända mig, tilldrog sig nyss en rubrik min särskilda uppmärksamhet. Midt bland krigstelegram och fältpostbref stod med stora bokstäfver: "Sieglinde strickt" — Sieglinde stickar.

Som bekant äro teatrarna i Tyskland trots kriget i full gång, ehuru med ren tysk repertoar, som kanske än mer än förr behärskas af Wagner. Och det berättades nu från en stor teater, att medan Wotan och Wölsingar sjunga sina långa "monologer" inne på scenen, hålla Sieglinde, Frigga och alla valkyriorna bakom kulisserna på med att sticka för armén under det de vänta att deras tur att uppträda skall komma.

Men Sieglinde, den tyska kvinnan, hvars öga enligt Wagner "är skönare och blidare än hindens" och som satte segersvärdet i hjältens hand, hon stickar ej blott bakom teaterns kulisser och i dess klädloger. Hon arbetar, stickar och syr öfverallt i alla tyska länder, i de rika hemmen och de enkla, kontorsfröknarna under sina hvilostunder från pulpeten, butiksflickor, då de bakom sin disk ett ögonblick ej ha någon kund att betjäna — alla "sticka" de, i fall detta uttryck får gälla som symbolen för det kvinnliga fältutrustningsarbetet. Den berömda författarinnan lämnar sin bok och sin penna, och om hon ej "stickar", så arbetar hon i stället med att ordna bibliotek för soldater i lasarett, fästningar och krigsfartyg. Så skref mig nyligen den i Stockholm personligen så kända och skattade skriftställarinnan fröken von Sell:

Äfven Tysklands kvinnor äro i detta nu enade som aldrig förr. Dagligen föras med järnvägståg och biler deras "Liebesgaben" till härarna, som i öster och väster kämpa för landets bestånd: allehanda varma plagg till de stridande och allehanda förbandsartiklar till de sårade.

FRU MARIE BUXBAUM

Tyska damer samlade till arbete för Röda korset i grefvinnan von Reichenaus salonger. A. Blomberg foto.

Jag såg nyss ett tackbref från en soldat vid västarmén: "det ger en känsla af fröjd att bära saker, som förfärdigats af kära tyska händer — och när vi tänka på dem, som därhemma åt soldaten i fält sy och sticka de varma kläderna, då blir modet och kraften inom hären än större — — —"

Men Sieglinde stickar ej endast i tyska riken. Rundt om i världen, hvar hälst hon i dessa dagar befinner sig, arbetar hon snabbt och ifrigt för dem, som kämpa för det älskade fosterlandet. Ej heller här i Sverige hvila hennes händer.

Det fick jag se nyss en dag, då jag händelsevis kom att besöka det högkvarter, där hon för ögonblicket har sin arbetsplats, i grefvinnan von Reichenaus salonger vid Kungsträdgårdsgatan.

Det var väl ett 100-tal tyska damer, som också här förfärdigade "kärleksgåfvor". Sy-maskiner surrade, det tillklipptes, syddes och stickades med äkta tysk energi och kraft, staplar af strumpor, skjortor, maggördlar, lakan, bindor och mycket annat fyllde bord och soffor och dessutom ett förrådsrum. Ändock hade redan en stor sändning afgått till Röda korsets centralkommitté i Berlin för vidare befordran till de kämpande. "En droppe i hafvet", sade vemodigt initiativtagarinnan till detta arbete, Frau Marie Buxbaum, maka till det vid tyska legationen här sedan 30 år anställda geheimehofrådet Herman Buxbaum. Ordspråket om "många bäckar små" föll osökt på ens läppar, ty om hafvet består af oräkneliga droppar, så strömma också till de kämpande de tyska kvinnornas gåfvor från alla håll och i nästan oöfverskådliga mängder.

Det frivilliga hjälparbetet, som också här så kraftigt drifves, har satts i gång af den härvarande tyska kvinnoklubben, en ganska ung organisation. På förslag af fru Buxbaum stiftades den 1910 på kejsarens födelsedag. Dess uppgift är egentligen att samla tyska kvinnor i Stockholm och dess omnejd till sammankomster af mera sällskaplig art för att på så vis lifva och uppehålla gemensamma intressen för tyskt språk, tyska hemseder m. m. Men äfven andra nationers kvinnor, gifta med tyskar eller af tysk härstamning, äga tillträde till klubben.

Dess styrelse består af sex damer: fru Buxbaum, ordförande, fru Klara Machander, v.-ordf., fru Hildegard Becker, sekr., fröken Edwina Zimmermann, skattmästare, samt två värdinnor, fruarna Emma Lindewald och Anna Wikséll. Som hedersordförande fungerar grefvinnan Kate von Reichenau, maka till det kejs. tyska sändebudet härstädes, excellensen grefve von Reichenau. Sammankomsterna äga rum å Konstnärsklubben 8 gånger om året, första tisdagen i hvarje månad, och programmet består vanligen af musik, deklamation, uppförandet af något teaterstycke o. s. v.

Också svenska damer äro välkomna till dessa som vackra fester ordnade aftnar.

Vid krigets utbrott föreslog emellertid fru Buxbaum, att styrelsen skulle besluta om frivilligt arbete för tyska Röda korset. Förslaget omfattades med lifligt bifall och sattes genast i verket; en gång i veckan samlas numera alla de tyska kvinnorna i Stockholm och dess omnejd till gemensamt arbete; under mellantiden arbetar hvar och en hemma. Den första månaden samlades man hos fru Buxbaum, nästa månad blir det hos generalkonsulinnan von Krencki o. s. v. Just nu är det, som sagdt, i tyska legationens ministerhem, som arbetet drifves och under öfverledning, kan man väl säga, af detta hems nobla intagande värdinna, som med sitt fina blida väsen och sin osökta vänlighet äger alla förutsättningar att vara en värmande och enande medelpunkt för sina landsmaninnor i det svenska frändelandet. Också är grefvinnan von Reichenau af dem varmt afhållen och högt uppburen. Hennes lugna, varma inflytande torde vara välgörande särskildt i dessa tunga allvarstider, då nästan hvar enda tysk familj trots offervillighet och mod skälfver för kära fränder i öst- eller västfront.

Det hvilade också djupt allvar öfver de flitigt arbetande tyska kvinnorna; det gick en underström genom samtalet, som gaf en aning om hvad nationen har att bära i detta nu. Dock utan ängslan eller misströstan. Ty viss är en hvar af dem, att hjältarne därute vid tyska rikets gränser skola lösa den högsta uppgift, som i landsnödens tid kan ställas på en man: att genom sitt mods och sin arms kraft öfvervinna själfva dödens makt.

När den första sändningen "Liebesgaben" från de tyska kvinnorna i Stockholm afgick till Berlin, följdes den af ett bref, som slöt så: "Unsere heissen Wünsche und Gebete sind bei unseren für das Vaterland so heldenhaft kämpfenden und blutenden Kriegern." Det ligger något urgermanskt öfver det nutida Tysklands kvinnor. Medan de ej ett ögonblick försumma de kraf som hemmen i högre grad än någonsin ställa på dem, medan deras hjärtan blöda af sorgen öfver fallne män, söner, bröder, hålla de sina hufvuden högt, och deras läppar uttala ord af mod, sådana Wagner en gång lade på Brynhildas tunga: "Till nya bragder, ädle hjälte! Min kärlek ej kedje dig här!"

Sigfrids segersvärd sätta de alltjämt i männens händer.

CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG.

"De sköflade hemmen".

DEN VÄDJAN SOM FÖRFATTARINnan Marika Stjerstedt i sin gripande artikel "De sköflade hemmen" i förra numret af Idun riktade till våra läsare att söka i någon mån bispringa det olyckliga Belgiens hemlösa och hungrande, behöfver helt visst inga vidare utläggningar. Vi veta ju alla, att hvad hon skrifver är sannt, att verkligheten blott är ännu förfärligare än hvad ord kunna uttrycka. Och vi tro med fru Stjernstedt, att om hjälpen än icke blir så stor, vi ha ju så mycken fattigdom inom eget land att tänka på, så är det dock något värdt att ha genom handling visat sitt deltagande.

Idun mottager med nöje och redovisar för de penninggåfvor, som vi hoppas skola inflyta, och äfven fru Stjerstedt mottager bidrag under adress Leksand.

Alla influtna medel komma att redovisas i Idun och sedan af oss öfverlämnas till belgiska legationen i Stockholm. Vi hoppas också framdeles kunna få redogöra för hur de blifvit använda.

Stockholm i oktober 1914.

REDAKTIONEN AF IDUN.

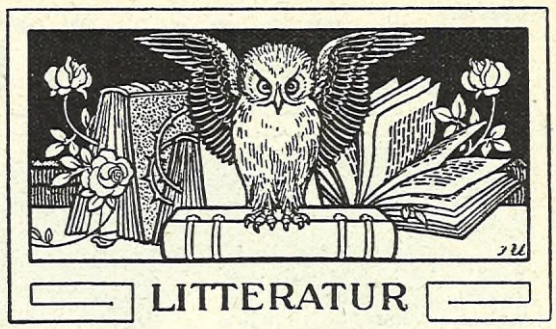

LITTERATUR

Några höstböcker.

PÅ DEN RENA SKÖNLITTERATURens område föreligger i öfversättning från norskan en bok af Johan Falkberget, en af broderlandets mera uppmärksammade yngre författare: Eli Sjursdotter. För svenska läsare kan den ha intresse, då den behandlar en kärlekssaga i norska vildmarken "våren efter Armfelts stora dödståg öfver Tydalsfjällen", en saga, hvars hjälte är en vilsekommen svensk soldat. Soldaten, fågelfri, jagad, uthungrad, kommer till sätern, där den vackra Eli under sommaren ensam vallar boskapen. Det blir kärlek från första dagen, men förföljda af flickans oförsonlige far, f. ö. en röfvartyp och landsvägsplundrare i ganska stora mått, fly de älskande till fjälls. Boken skildrar dramatiskt, ofta med stark verkan, deras lif under en fasansfull vinter och deras slutliga undergång. Det hela är en tragedi i vildmarken, enformig, hopplös, buren af och höjd till skönhet framförallt genom flickans stolta mod, som är utmärkt återgifvet.

Mindre stolt är vår svenska hjälte! Hans namn, Pelle Jöns, gör en ganska egendomlig effekt, att börja med. Författaren sväfvar troligen i okunnighet om det begrepp, som hos oss populärt knytes till denna benämning — eller skall det vara afsiktligt? Pelle Jöns är emellertid skildrad som en inkarnation af det mustigt skryfsamma svenska språk vi känna igen t. ex. från Strix' spalter, men i grunden en vek och bräcklig stackars pojke. Kanske fortlefver traditionen i norska fjällbygden alltifrån gammal örlig, att svenskarna skulle varit, eller vara, sådana. Man har, om så är fallet, kommit väl lättvindigt ifrån karaktäristiken, och ej heller Johan Falkberget har på de magra premisserna lyckats riktigt lefvandegöra sin gestalt. Bekantskapen med hans bok kan, för dess öfriga förtjänsters skull, likväl vara värd att stifta. I Norge har den sett fem upplagor, och den prydes af författarens porträtt: en ung slätrakad man med oerhördt allvarligt uttryck. —

En novellsamling af Carl Svenson-Graner: Regnbågen, visar lika väl som samma författares stora roman förra julen, att han ännu icke sitter inne med sin egen form, men den röjer också en sträfvan att komma till personligt uttryck. Svenson-Graner ser på lifvet med dens ögon, som tror godt. Att hans historier räddas från att bli i en ledsam mening välmenande, beror på den grund af ärlighet, från hvilken de byggas. De korta folkinteriörerna äro enligt mitt förmenande hans bästa ting. Där kan smyga sig in något enkelt och rörande, som griper läsaren. I en romantisk episod som Elena, bokens längsta novell, däremot, med zigenare, månsken och en naken flickas dans i djupa skogen, röjes svagheterna: en vida starkare poetisk fläkt hade där tarfvats för att ens tillnärmelsevis öfvertyga oss; eller så t. ex. en Henning Bergers briljanta berättarteknik, för att fängsla oss. Här står nu endast en stomme, ett uppslag, och slutet, sens-moralen, som vill visa oss, att det stilla lifvet är det bästa att lefva, kommer helt platt. Mycket djupare verkan gör då den lilla anspråkslösa Jerusalems tempel, om man också vid läsningen tvingas anmärka på den Lagerlöfska tonen. — En annan novellsamling är Det heliga hornet af den mångfrestande Leon Larsson. F. d. ungsocialisten har sig icke blott omvändt, utan är nu en

MAGFRÅGAN PÅ KRIGSFOT

"Kejsar Wilhelms tårta", som det tyska fältköket lär kallas af soldaterna har en gigantisk uppgift att fylla, då det skall förse miljonarméerna med lagad mat. Kvantiteter åtgå dagligen hvilka, om de staplades upp bredvid Kölnerdomen, skulle fördunkla dess dimensioner. Vi se här några interiörer från den sida af kriget som grupperar sig kring fältköket. På bild 1 ha soldaterna fått en styrkande och efterlängtad tallrik varm soppa. Bild 2 visar ett fältbageri i full verksamhet och bild 3 köttransonernas fördelning. Å bild 4 och 5 se vi resp. spannmålens fördelning och potatisskalning en gros. 6:e bilden visar att soldaterna också förstå att mjölka. Slutligen se vi på bild 7 hur en grupp glada soldater i triumf föra med sig ett svin, hvilket tycks vara som hittadt för söndagsmiddagen.

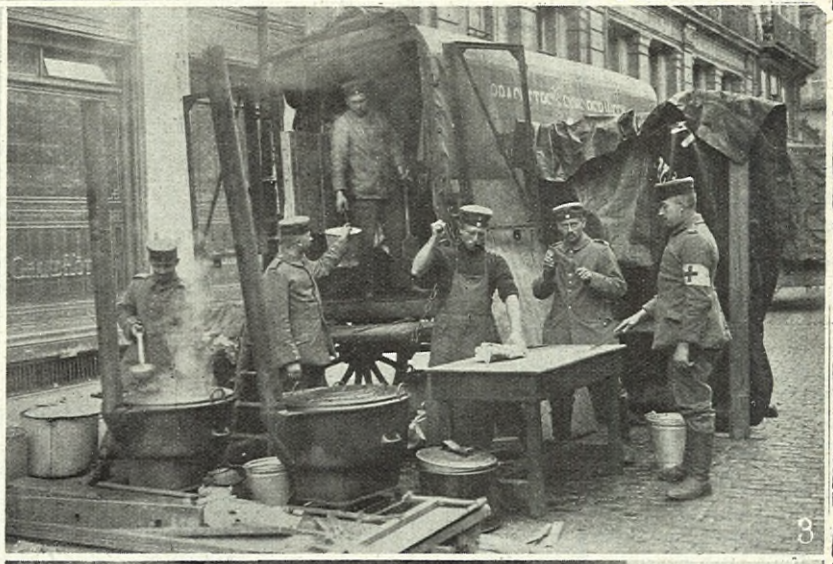

Berliner Illustr. Gesellschaft. Foto.

fullt utbildad resetalare för motsatta lägret. Intet ondt däri, om vi blott få reservera oss mot ett tomt experimenterande. Novellerna i Det heliga hornet inge inte något särskildt förtroende. De äro skrifna med en viss rutin, som står många till buds, och behandla diverse situationer eller öden från stora ofredens dagar, från slagen vid Narva eller Pultava, eller från ryssarnes härjningar på våra kuster den tiden. Som historiska dokument betyda de föga, som förströelseläsning, kanske särskildt för ungdom, ha de sitt berättigande. Ett par af dem skulle, omsatta till dikt, naturligtvis af en verklig diktares hand, kunnat ge en fläkt af påminnelse om Fänrik Ståls sägner. I Leon Larssons prosa blir afståndet, trots det stundom motivistiskt lyckade i hans framställning, emellertid alltför stort.

I Juvelerna på Gårda, roman af Ulrik Uhland få vi lära oss vådan af att icke ha renliga jungfrur. Med "juvelerna" åsyftas ingenting mindre än de två tjänsteflickorna på Gårda herrgård, hvars ägarinnor ständigt äro sjuka. Detta ger anledning till hemska rykten om metodisk förgiftning från snikna arfvingars sida. Man tror sig, eller eventuellt hoppas, få genomrysa ett nytt Fägerskiöldsdrama, men författaren (författarinnan?) har soligare afsikter med sin bok. Han (hon) vill endast, i ett litet fladdrande manér, visa oss ett halft dussin typer, tagna på ytan, men icke utan korn, samt låter allt sluta till det bästa med bofvarnas, "juvelernas", afslöjande och två förlofningar, just de två oskyldigt misstänkta arfvingarnas. En harmlös och rolig bok, så fjärran från verkligheten och tidens bisterhet som den mest pretentiösa kan begära.

MARIKA STJERNSTEDT.

*

Några konstböcker.

Färg och form, August Brunius' mycket uppmärksammade bok, får i den norska tidskriften "Kunst og Kultur" ett synnerligen sympatiskt omnämnande, hvarur vi anföra följande, som synes oss lyckligt karaktärisera det förtjänstfulla verket: "Det är öfver hvad Brunius skrifver något sällsynt fritt och friboret. Hans form är säker; han ger sig tid till att se och skildra. Här är modernt åskådningssätt, men intet modernt hafs. Det är en lugnt orienterande blick öfver företeelserna. Han har i sin syn på konst nått upp till en viss höjd. Det är inte den konsthistoriske fackmannens med detaljer stenlagda väg, vi möta här den moderna européens vakna konstnärliga instinkt, det nya suveräna bedömandet af historien med öfverhoppande af en hel del likgiltiga fakta. — Det är en i bästa mening skandinavisk bok, i det den handlar om skandinavisk konst och hänvänder sig till den publik världen rundt som tror, att dessa fyra folk också har en konstnärlig mission att fylla."

"Om träsnitt och träsnidare i Sverige" har den talangfulle unge konstnären Artur Sahlén från Norstedt & Söners förlag utsändt ett originellt utstyrdt arbete. "Den framstående roll," säger förf. i sitt förord, "som träsnittet sedan århundraden tillbaka spelat inom såväl bokillustrationen som den fria grafiska konsten, torde för de flesta ej vara obekant. Få äro dock de, som ägt någon närmare kännedom om dem, som i vårt land utöfvat denna konst. Det är först på senare tid som intresset för dessa glömda konstnärer börjat vakna och uttalanden gjorts om nödvändigheten af en svensk träsnittshistoria. Då denna bok framlägges för offentligheten, är dess syfte att med de uppgifter, som stått till buds söka gifva en någorlunda klar och öfverskådlig bild af vår träsnittshistoria. Därtill hoppas jag den äfven måtte bidraga till att i vårt land ytterligare höja intresset för konstarten i fråga."

Sahléns bok ger en god historisk öfverblick såväl genom sin upplysande text som sitt rika illustrationsmaterial. Den är dessutom som vi redan antydt, ett verkligt typografiskt praktverk och särskildt de kapitelöfverstycken, som af författaren själf tecknats och, delvis under medarbetareskap af fröken Harriet Sundström, skurits i trä, äro mycket stilfulla. Boken förtjänar alltså både att beskådas och läsas.

Gottfrid Kallstenius: Oljemåleriet, färgstoff och bindämnen. (Wahlström och Widstrands förlag.) För alla konstintresserade, som finna det önskvärdt, att goda konstverk ofördärfvade må bestå genom tiderna, bör detta professor Kallstenius' värdefulla måleritekniska arbete vara välkommet. Författaren har gått till grunden med frågan om de olika färgstoffernas egenskaper, deras tekniska renhet och ljusäkthet framför allt, och han har genomfört sitt värf med fullständig förtrogenhet i afseende på frågans teoretiska och praktiska sidor. Hans omdömen om färgstoffer och bindämnen äro nämligen baserade på egna experiment och erfarenheter och hans insikter i facklitteraturen verka imponerande.

*

Illustrerad svensk litteraturhistoria af Henrik Schück och Karl Warburg. Första häftet af fjärde delen af den nya, omarbetade och utvidgade, upplagan af detta monumentala verk föreligger nu i bokhandeln. Denna sista del, hvars utgifning härmed tager sin början, är afsedd att behandla den svenska litteraturen under realismens och efterhumanismens samt naturalismens tid eller från slutet af 1830-talet till inemot sekelskiftet i den mån litteraturen för ett så närliggande tidsskede låter sig vetenskapligt behandlas.

Det är första gången i vår litteratur, som hela denna period gjorts till föremål för en sammanhängande framställning i så stor omfattning och efter moderna litteraturhistoriska synpunkter. Författaren, professor Karl Warburg, har under en lång följd af år sysselsatt sig med forskningar och studier särskildt inom detta tidsskede, af hvilket han utan gensägelse torde vara den främste kännare vårt land för närvarande äger. Den epok af vår litteraturs häfder, som fjärde delen kommer att omfatta, har ju att uppvisa flera af vårt lands främsta och mest populära författare, Runeberg, Fredrika Bremer, Viktor Rydberg, Carl Snoilsky, Strindberg m. fl. och skildringen af deras lif och skaldskap torde väcka den största uppmärksamhet i vida kretsar. Af särskildt intresse är att en synnerligen utförlig framställning kommer att ägnas åt pressen, som ju i väsentlig mån sätter sin prägel på hela detta tidsskede med namn som Hierta, Dalman, Askelöf och Crusenstolpe.

Det nu föreliggande första häftet ger till inledning en synnerligen orienterande exposé öfver andliga rörelser i Europa under 1830—50-talet, och utlandets stora författare under denna tid passera revy i lifliga och träffande karaktäristiker.

Denna nya upplaga, hvars utgifning beräknas vara afslutad under loppet af 1915, utkommer liksom den föregående på Hugo Gebers förlag.

Från scenen och estraden.

VEM MINNES EJ DE NU "HISTORISKA" åren, då Stockholm lefde i en som det tycktes ohjälplig Carmenfeber, hvilken ingalunda stod tillbaka för andra likartade symptom, förknippade med namnen Trebelli, d'Andrade, Arnoldson och hvad de nu heta alla dessa stjärnor på den europeiska sångens himmel. Men månne icke Carmenfebern, hvartill fru Matilda Jungstedts oförlikneliga talang bar skulden, slog rekordet i fråga om utbredning och intensitet? Utan tvifvel. Jag vet unga damer, som halft ruinerade sig på Carmen-fotografier och operabiljetter och som ådrogo sig allvarsamma förkylningar, förutom tidsförlust och föräldrabannor, emedan de stått timvis utanför operans sceningång för att uppfånga en skymt af sångerskan. När fru Jungstedt nu begick sin 50-årsdag med en Carmen-föreställning på k. teatern, visade det sig att febern ännu lefde som elden under askan. Operasalongen räckte naturligtvis ej till att rymma alla, som velat återse och värmas af en konst, hvilken vi en gång mottogo och anammade som man anammar en helg och efter hvilken en oöfverskådlig rad hvardagar synes hota. Må det vara nog att konstatera, att aftonen präglades af en egendomligt stark feststämning; ett strålande skede i den stockholmska operakonstens historia drog förbi under jubel och tack från de många, åt hvilka sångerskan under årtionden skänkt så mycken skönhetsglädje i toner och snillrik dramatisk konst. Blommorna regnade, applåderna smattrade — och sist föll järnridån, stum och ogenomtränglig som ödet. Och det är lämnadt åt framtiden, när vi åter skola möta en tondramatisk artist, som i begåfningens omfång kan mäta sig med vår svenska Carmen.

Konsertföreningen började med en käck ansats sitt nya arbetsår. Hr Erich Ochs stod på dirigentpallen och ledde med lif och intensitet sina trupper, som till följd af åtskilliga nyrekryteringar ännu icke kunna arbeta med den nödiga homogeniteten, men på hvilkas vardande fullkomning i uppfattning och samspel man har goda skäl att lita. Namnen Aulin, Berwald, Beethoven, Brahms och Mozart stodo på de båda första torsdagskonserternas program — alltså både modern och gammal tid, både svenskt och tyskt var representeradt.

En varm musikvän, som framför allt är mäktig förtjusning öfver hvad han hör i våra konsertsalar, då han märker att de exekverande äro sant hängifna sina uppgifter, förklarade att Konsertföreningen bjöd den bästa musik, som f. n. åstadkommes i hufvudstaden. Vi underskrifva detta med några smärre reservationer, öfvertygade om att det subjektiva omdömet rätt snart förvandlats till en allmängiltig sanning.

Kammarmusikföreningen, alltfort representerad af Kjellströmska kvartetten, hade på sin inledningskonsert tagit för sig en ny sonat — g-moll — af den egensinnige Carl Nielsen, hvilket verk knappast gladde eller intresserade åhörarne, med undantag kanske af dem, som älska det spetsfundiga, besynnerliga och alla välljudande harmonier främmande i en tondikt. Det framgick också af programsammanställningen, att äfven konsertgifvarne själfva känt nödvändigheten af en mera smältbar musik som motsättning, hvarför aftonen inleddes med en älskvärd kvartett af Hayden och afslöts med en känsloflödande pianokvintett af Schumann.

Fru Maikki Järnefelt-Palmgrens och herr Selim Palmgrens konsert i Musikaliska akademin kännetecknades af en spontan sångarglädje, som hastigt meddelade sig till den talrika publiken och gjorde den varm och intresserad. Det är för öfrigt inte svårt att bli intagen af en sådan frisk stämglans och en så temperamentsstark sångkonst, som fru Järnefelt-Palmgren besitter. Programmet var rundligt tilltaget och genomgående förträffligt formadt med nummer af Händel, Schubert, Caccini, Brahms, Strauss, Debussy m. fl. — och så slutligen finnarne Järnefelt, Sibelius och Palmgren. De olika stilarterna gingo väl ihop och man önskade intet uteslutet, emedan sångerskan behärskade likaväl den patetiska genren som den enkelt gripande och graciöst intagande. Herr Palmgren bestod ett omsorgsfullt ackompanjemang och bidrog dessutom med några brottstycken ur egna pianokompositioner, djärfva, egendomliga alster, där det nationella elementet var starkt blandadt med en europeisk ton och stämning.

*

Fröken Signe Kolthoffs andra roll under hennes gästspel å Dramatiska teatern blef som den olyckliga Fanny Armaury i Henry Batailles komedi "Den fåvitska jungfrun". Fröken K. fick här tillfälle att visa sin talang i hela dess bredd och kraft, visa hvilken utmärkt artist hon är på den seriösa komediens område, enkannerligen den franska. Det fanns knappast någonting, som klickade i hennes framställning, den var intensiv och likafullt behärskad, klar med gnistrande facetter, röjande en soignerad tekniks förmåga i tal och plastik, som utmärkt sammanföll med styckets anda och stämning. Det vore af verkligt värde att få se fröken Kolthoff i en helt ny roll, där inga erinringar om föregående artisters spel störa intrycket. Hon sitter otvifvelaktigt inne med resurser för det stora skådespelet, som borde tillvaratagas, och hellre på denna sidan Östersjön än på den motsatta.

Folkteaterns senaste premiär upptog en dansk fars af Axel Breidahl, "Dagen efter", som åtminstone hos anmälaren kvarlämnade ett kaotiskt intryck. När det förnuftslösa tillika präglas af dumhet och spelas ojämnt, delvis klumpigt, blir resultatet magert. Nej, folklustspelet är nog denna scens uteslutande uppgift att odla och därvid gjorde den klokt i att hålla sig. Inte ens fröken Zellman eller hrr Hedlund och Wallén kunde trots aktningsvärda försök dölja styckets stora brister.

*

Visst är det sannt att vi i dessa vargatider ha anledning till mycket allvar och föga glädje, men icke dess mindre — eller just därför — är det också ett behof att någon gång för en kort hvilostund bakom förströelsens rosiga slöja söka undanskymma de tunga dagarnas skräcksyner. En kväll på Blanch's Cabaret skall visa sig som en icke oäfven kur mot grubbel och tungsinne. Det hvilar en verkligt gemytlig och angenämt artistisk stämning öfver den eleganta lokalen, det omväxlande och roande programmet. Det lilla negerkapellet bjuder på en exotiskt eggande, en smula burlesk repertoar; de högre musikkrafven fyllas framgångsrikt af den ryske violinisten Michailows prestationer, som väl kunde låta höra sig från en vida anspråksfullare tribun. Den holländska vissångerskan Hansy Petra besitter en praktfull mörkskuggad röst och en utmärkt föredragskonst med något af en Yvette Guilberts etsande genialitet i gestaltningen. Den lilla blonda danskan Ayoe Willumsen sjunger som en munter och solglittrande fontän sprudlar. Vår egen Svea Textorius är en mästarinna i sin genre, hos Jean Claessons visor och historier hvila inga ledsamheter, det dansanta unga paret Gunnar Gullberg och Nina Sommerfelt fylla Terpsichores tjänst med ungdomlig fägring och behag o. s. v. — med ett ord allt är just som det bör vara på en intim och lagom lössläppt liten "konstnärshippa". Publiken trifs där också förträffligt, icke minst damerna, och fyller hvarje kväll den modärna salongen.

P. M. för hrr affärsmän.

VINSTEN ÖKAS GENOM

kundkretsens utvidgning. Den billigaste, snabbaste och säkraste vägen att nå nya kunder är

EN ÄNDAMÅLSENLIG ANNONSERING

i därtill lämpliga organ. En annons

I IDUN

har icke blott värde för dagen: den faller i ögonen på köpare än längre tid, ja, i tusentals fall i många år. Landets mest erfarna annonsörer annonsera också därför regelbundet i IDUN.

SJU

dagar i veckan läses en annons i

IDUN

I ***Iduns Hjälpreda för Hemmet*** läses under rubrik "Om hudens vård":

"— — Bland alla de medel, som rekommenderas för bevarande eller förbättrande af hyn, anses boraxbenzoë såsom det bästa. — — — Mot finnig och oren hy är bästa medlet en längre tids begagnande af borax benzoëtvål — — —".

Gahns Borax Benzoë tvål

har sedan gammalt stort förtroende. Pris 50 öre st.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 1—7 NOV. 1914.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; fransk biffstek med maître-d'-hôtelsmör och potatis; mjölk; kaffe eller te med gifflar. Middag: Hönspuré med smördegsstänger; stekta filéer af sjötunga med remonladesås och potatis; varm mandelpudding med vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; sill i papper med potatis; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Korngrynskaka; äppelsoppa.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; ägg i låda med ansjovis; kaffe eller te. Middag: Afredd buljong (efterbuljong från söndag) med rostadt bröd; kokt kolja med äggstanning och potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; sillsås med potatis; kaffe eller te. Middag: Finsk fårstufning; klar äppelsoppa.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; njursauté med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärter med fläsk; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med äggröra; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar; blåbärskräm med mjölk.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; stekt strömming med tomatsås och potatis; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med potatispudding; äpplen med ris.

RECEPT:

Fransk biffstek med maître-d'hôtel-smör (f. 6 pers.). 6 hg. benfri svinhare, 1 liten msk. salt, $^1/_2$ tsk. hvitpeppar, 3 msk. smör (60 gr.).

Maître-d'hôtel-smör: 1 hg. smör, 2 tsk. finhackad persilja, 1 tsk. citronsaft.

Till garnering: Fransk potatis, persilja.

Beredning: Köttet torkas med en duk, urvriden i hett vatten, skäres i 1 cm. tjocka skifvor, hvilka bultas på båda sidor och beströs med peppar och salt. En stekpanna upphettas långsamt, smöret brynes däri, biffarna läggas i och stekas öfver hastig eld samt uppläggas på varmt serveringsfat. Pannan vispas ur med litet kokande buljong eller vatten och såsen hälles öfver biffarna. På hvarje biff lägges en liten skifva maître-d'hôtel-smör, som beredes på följande sätt: persiljan sköljes, inklappas i en duk, rensas, hackas fint och vrides hårdt i en duk, hvarefter den blandas väl med smöret, citronsaften och pepparn. Smöret formas i en fuktig duk till en rulle af ett fingers tjocklek och får ligga i duken, som lägges på is eller på kallt ställe, tills det är hårdt. — Anrättningen garneras med potatis, kokt i flottyr, samt persilja och serveras som frukoträtt.

Hönspuré (f. 6 pers.). 1 gammalt höns, 2 lit. vatten, 1 msk. salt, 3 hvitpepparkorn, 1 nejlika, $1^1/_2$ lit. ljus buljong, 65 gr. risgryn, 3 msk. smör (60 gr.), 2 msk. mjöl (20 gr.), hvitpeppar, 2 äggulor.

Beredning: Hönset ansas på vanligt sätt och får ligga i rikligt med vatten 12 tim. Det torkas, styckas i 4 bitar, sättes på i kallt vatten, tillsatt med salt, skummas väl och får koka med kryddorna och 1 lit. af buljongen, tills köttet är mört eller omkr. 4 tim. Risgrynen sköljas i hett vatten och få koka mjuka i resten af buljongen. När köttet är mört, skiljes det från benen, hvilka ånyo får koka i buljongen, tills den utgör 2 lit. Köttet skäres i bitar, drifves 4 ggr genom köttkvarn och stötes i stenmortel tillsammans med 2 msk. af smöret och de kokta risgrynen. Färsen passeras genom hårsikt. Buljongen silas och skummas. Resten af smöret fräses med mjölet 2 min., buljongen spädes på, litet i sänder, färsen lägges i och purén får koka under rörning 5 min., hvarefter den afsmakas med kryddorna. Äggulorna vizspas upp i soppskålen och purén hälles i under stark vispning. Serveras med smördegsstänger med ost.

Smördegsstänger med ost (f. 12 pers.).

Smördeg: 75 gr. mjöl, $^1/_2$ dcl. vatten (knappt) 125 gr. fint smör, 40 gr. fin, rifven ost.

Till pensling: 1 äggula.

Beredning: Mjölet siktas och utröres med så mycket vatten, att det blir en lagom hård deg, hvilken arbetas hastigt, väges och får hvila 20 min. — Smöret tvättas och vattnet klämmes ur väl, hvarefter det klappas ut till en rund kaka. — Degen kaflas ut till en rund kaka, något tjockare på midten. Smöret lägges midt på degen och kanterna af degen vikas öfver smöret, så att detta fullkomligt täckes, hvarefter degen får hvila 10 min. Nu klappas degen lätt ut med kafvel till en fyrkant af omkr. $^1/_2$ cm. tjocklek. Denna fyrkant vikes därefter ihop, så att kanterna af degen mötas midt på fyrkanten. Därefter vikes den ena halfvan af degen öfver den andra, degen ligger då i fyra lag på hvarandra. Degen utklappas åter till en aflång fyrkant. Detta upprepas 4 ggr efter hvarandra, hvarefter degen ställes ut att hvila 15 min. Den kaflas åter 4 ggr och får hvila 15 min. Så förfares ännu två ggr med degen. Sista gången den kaflas strös litet af den rifna osten på den utkaflade degen och detta upprepas, tills den är färdigkaflad, hvarefter den får hvila 1 tim. Den kaflas då ut till en aflång remsa af 1 cm. tjocklek, hvilken skäres ut till 8 cm. långa stänger. Dessa vridas 2 slag eller få vara raka, penslas med äggula, läggas på väl rengjord plåt och gräddas rostgula i varm ugn. Serveras till hönspuré.

Stekta filéer af sjötunga (f. 6 pers.). 3 sjötungor på omkr. 5 hg. st., 1 msk. salt (15 gr.), $^1/_4$ tsk. hvitpeppar.

Till panering: $1^1/_2$ dcl. mjölk, 3 msk. mjöl (30 gr.), 2 ägg, 2 tsk. matolja, salt, hvitpeppar, $1^1/_2$ dcl. finstötta skorpor.

Till stekning: $^1/_2$ kg. flottyr, 1 citron, persilja, till garnering.

Beredning: Sjötungorna urtagas, sköljas väl och torkas; en djup skåra skäres med en spetsig knif längs efter ryggbenet på båda sidor och filéerna skäras försiktigt från benet, så att de ej gå sönder. De läggas med skinnsidan mot en skärbräda och köttet skäres från skinnet. Filéerna ingnidas med saltet och pepparn och få ligga på hvarandra 1 tim., hvarefter de torkas väl med fiskhandduk, doppas i mjölken, vändas i mjölet, doppas därefter i de väl vispade äggen, blandade med matoljan och smaksatta med litet salt och peppar, och vändas sist i stötta skorpor. De klappas med en knif så att paneringen fastnar och få ligga 1 tim. att hårdna. De stekas därefter i flottyren, läggas upp på bruten servett eller tårtpapper, begjutas med litet smält smör, tillsatt med citronsaft, garneras med vackert skurna citronkryftor och stekt persilja samt serveras med remonladesås och små kokta potatisar. Sjötungorna kunna rensas och filéerna behandlas på samma sätt, hvarefter de doppas i frityrdeg och kokas i flottyr.

Remonladesås I (f. 6 pers.). Äkta majonnäs, 2 tsk. fransk senap, $^1/_2$ msk. fint hackad saltgurka, 1 tsk. finhackad körfvel, 1 tsk. finhackad dragon, $^1/_2$ tsk. ansjovissessens.

Äkta majonnäs: 2 äggulor, 1 tsk. salt (5 gr.), några korn cayenne, 1 msk. dragonättika ell. vinäger, 2 dcl. fin matolja, $^1/_2$—1 msk. citronsaft, $^1/_2$ msk. kokande vatten.

Beredning: Äkta majonnäs tillsättes med senapen, saltgurkan, kaprisen, persiljan, körfveln, dragon och ansjovissessensen.

Äkta majonnäs beredes på följande sätt: Äggulorna läggas i en stor spilkum tillika med kryddorna och röras med träsked 10 min. Ättikan hälles så småningom öfver gulorna under kraftig rörning. Då ättikan blandats med gulorna, tillsättes oljan i en smal stråle under jämn rörning. Såsen afslutas med citronsaften och det kokande vattnet — detta senare för att förhindra att den skär sig. — Såsen omröres väl och afsmakas noga. Serveras till stekta filéer af sjötunga.

Varm mandelpudding (f. 6 pers.). 40 gr. sötmandel, 4 bittermandlar, 4 ägg, 2 msk. socker (30 gr.), 2 dcl. grädde, $^1/_2$ tsk. finrifvet citronskal, 2 tsk. potatismjöl (10 gr.).

Till formen: 2 dcl. strösocker (170 gr.), 2 msk. kokande vatten.

Beredning: Sockret smältes i en smord, något varm stekpanna, spädes med det kokande vattnet, och härmed beklädes en slät hålform.

Mandeln skållas, torkas i ugnen och drifves genom mandelkvarn. Äggulor och socker röras i en kastrull $^1/_4$ tim. Grädden kokas upp och hälles på äggen under stark vispning, hvarefter krämen får sjuda öfver elden. Kastrullen aflyftes och vispningen fortsättes, tills krämen är kall. Då tillsättas mandeln, citronskalet och mjölet. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan hälles i den beklädda formen och gräddas i vattenbad i ugn omkr. $^3/_4$ tim. Puddingen uppstjälpes efter 10 min. och serveras med vaniljsås.

Korngrynskaka (f. 6 pers.). $2^1/_2$ dcl. korngryn, $2^1/_2$ dcl. vatten, $^3/_4$ lit. mjölk, $2^1/_2$ msk. smör (50 gr.), 1 msk. finhackad portug. lök, i ägg, $^1/_2$ dcl. sirap, 50 gr. sultanrussin, närsalt, $^1/_2$ msk. soja, salt.

Till formen: $^1/_2$ msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Grynen sköljas och läggas i vattnet 12 tim. innan de kokas. Mjölken kokas upp, grynen ivispas och få sedan koka omkr. 2 tim., eller tills de kännas mjuka och man har en fast gröt. Den upphälles och 30 gr. af smöret tillsättes genast. När gröten blifvit kall iblandas löken, fräst i resten af smöret, ägget, sirapen, de sköljda och skållade sultanrussinen och litet närsalt. Smeten afsmakas med soja och salt. Fylles i smord och brödbeströdd form och gräddas i ordinär ugnsvärme omkr. 1 tim. Serveras med lingonsylt och smält smör.

SVAR

N:r 227. Men, snälla ni, så osjälfständig smak har ni väl ej, att ni inte själf kan bestämma färg och snitt på edra kläder i samråd med eder sömmerska. Nu vet jag ju inte i hvilken norrländsk stad ni är bosatt, och pretentionerna kunna ju vara ganska varierande med hänsyn till teatertoalett, icke heller känner jag hvilken samhällsställning ni intager. Lyckligtvis äro icke blusarnas tid förbi — och har ni en eller ett

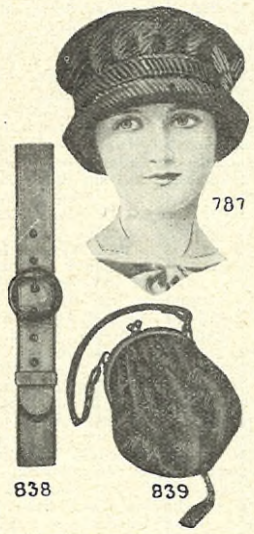

787. *N. K:s*

Manchester-Hattmössa

af enfärgad randig sammet i svart, marinblått, grått, brunt och lilas

Kr. 2.65.

939. *N. K:s*

Sidenmoiré-Väska,

svart med oxiderad bygel, fodrad med kul. foder. Storl. 18×15 cm.

Kr. 3.25.

838. *N. K:s*

Skärp Läderimitation,

matt med sidenkanter $3^1/_2$ cm. bredt i svart o. marinblått

Kr. 1.25.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET

STOCKHOLM.

ORIGINAL SINGER SYMASKINER

Världsberömda.

SINGER C:o

SYMASKINS AKTIEBOLAG

Filialer på alla större platser.

Fyrtornets RADHES

Ansjovis i Ostronsås

Erkändt bästa inläggning.

För finsmakare!

Den berömda "Huanaco"

Cacaon 2.90 kg.

är ovillkorl. största fördel att använda.

Percy F. Luck & C:o H. A.-B.

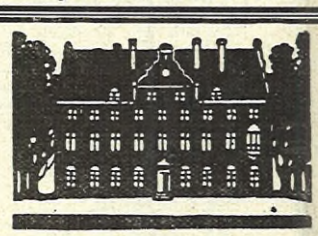

DJURSHOLM

Sveriges äldsta och bäst ordnade villasamhälle.

Samskola med dimmissionsrätt.

Kommunalskatt c:a hälften mot i Stockholm.

DJURSHOLMS AKTIEBOLAG, DJURSHOLM.

HULTMANS RENA CACAO pr hg 45öre

BEHÖFVER NI

GODA DESSERTER

Efterrätter och Tårtor!

Ring upp Allm. 1376 eller Riks 3812 och beställningar sändas till hemmen, ångbåtar eller tåg.

BAGERIET & KONDITORIET, 4 STORGATAN.

FÖRDELEN

med F. Paulis Ovicula tvål framför alla andra tvålar är att den innehåller friska äggulor som skydda och försköna huden. Mot ömtålig hud rekommendera därför specialister

F. Paulis Ovicula Tvål.

Ni kan spara

vid tillredandet af Puddingar, Bakverk etc. utan att kvaliteten försämras, om Ni använder färre ägg och i stället

"MAIZENA"

Rätterna tillagas mycket billigare, bli dock lika närande med samma utsökta välsmak.

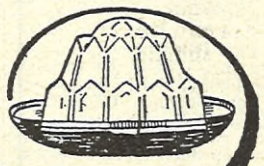

Våra Maizena-recept tillsändes Eder gratis och franko om Ni insänder ett brefkort med påtecknadt namn och adress till Corn Products Co., Afd. K, Holmens Kanal 9, Köpenhamn.

Vantar & Strumpor MED Lejon MÄRKET!
FÖRSÄLJAS I ALLA VÄLSORTERADE SYBEHÖRS-MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER

par ljusa (eller hvita) sådana kunna de bäras till svart eller färgad mörk kjol af kläde eller cheviot, syr ni en sådan kjol med lif, har ni ju dessutom hel klädning att senare använda i hvardagslag. En enfärgad ylleklädning med ljus isättning eller annan besättning är man ju också klädd med, så vackra tyger som nu finnas att välja på. En rock är praktisk, men »klädd» är man ej med en sådan, men då ni förut har en promenaddräkt, torde det passa med rock, som ju äfven kan ersätta en s. k. aftonkappa. Beträffande hufvudbonad, så voro ju mössorna af sälbisam redan i fjol ytterst moderna, men de gå äfven i år och äro prydliga. Äfven hattar af samma material. Men besöker ni en modist, skall ni finna, att särskildt i år har man många enkla och klädsamma hattmodeller att välja på. Särskildt för teaterbesök o. d. har man ju gärna en s. k. teatermössa eller bahyttliknande hufvudbonad. Hvad så färgerna beträffa, så äro för en blondin lämpliga: svart, ljusblått, grått, rosa, brunt, matt ljust lilas, varma gröna färger, förutsatt att hyn ej är gråblek. Särskildt beträffande färg till kappa, så passa till ulstern både grått och brunt, det finns så många slag af trefliga rocktyger. Till promenadkappa är nog svart den färg man har mest nytta af — astrakan blir i år högst modernt.
Idun-vän.

N:r 228. Lämpliga pjäser för amatörer finnas under namn af »Amatörteatern», åtskilliga nummer erhållas i bokhandeln.

Tablåer kunna anordnas efter Snoilskys dikter, Kung Erik och liten Karin (båtfärden), efter Malmströms »Hvi suckar det så tungt uti skogen», efter Elsa Beskows barnböcker o. s. v.
Idun-vän.

N:r 229. Om ni hade någon, som under eder bortovaro kunde se till barnen, skulle ni kunna åtaga eder privat sjukvård i hem, äfven vård af späda barn, då ni är van vid dylikt arbete. Gihls förmedlingsbyrå, Östermalmsgatan 86, Sthlm, anvisar platser. Likaså Fröken Louise Levin, Upsalasystrarnas hem, Storgat. 8, Sthlm.

Kanske kunde ni lära något handtverk, som utföres i hemmet, t. ex. bokbinderi eller lär eder kartritning, vänd eder i så fall till Ingeniör P. A. Waller, ger äfven kurs genom Sthlms korrespondensinstitut (skriftligt) och kan han kanske sedan skaffa eder arbete. Att sy västar betalar sig rätt bra. Likaså brukar det gå bra att försälja enkla blusar och förkläden m. m., som kunna kringbäras i husen af en gumma — jungfrur köpa gärna sådant. Märkning af utstyrslar, stoppning af duktyg, lagning af herrtvätt, kemisk tvätt, konstväfnad, draperier, dukar m. m. kan ni kanske få lämna till någon större affär, Nordiska Kompaniet, Ditzingers o. a. I landsorten i slöjdmagasin. Att baka tunnrån brukar äfven löna sig rätt bra, de inlämnas då i någon passande affär.
Idun-vän.

N:r 230. Frkn Holmgren, Tegnérg. 10 2 tr., Stockholm, är en utmärkt lärarinna i bokbinderi och kan på det varmaste rekommenderas. Riks 9961, Allm. tel. Vasa 1710.
Elev.

N:r 231. Crême de cholpalmine är en utmärkt bra och billig hudcrême, säljes öfverallt i tuber. Vill ni nödvändigt själf bereda ett hudmedel, så se här: Lika delar rosenvatten, glycerin och sprit, eller: 130 gr rosenvatten, 10 gr. glycerin, 10 gr. borax, 10 gr. lavendelsprit och litet benzoe. Härmed fuktas efter tvättning, ingnides därefter med lanolincrême.

Mot kalla fötter ombyte af torra strumpor, inläggsulor, kalla tvättningar och frottering hvarje afton.
Idun-vän.

— Om Inga sänder 75 öre i frimärken till fru A. Westerlund, Täby 5, så erhålles recept å ett utmärkt medel att få hvita armar, händer och hals.

N:r 232. Poul Bjerre är medicine licentiat och hans adress är Stockholm, östermalmsgatan 43, där han är praktiserande läkare.
X—n.

OXYGENOL
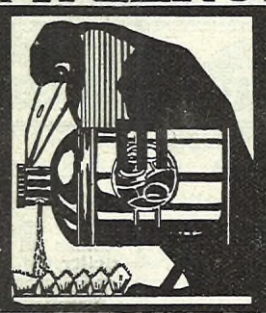
TANDPULVER

ENERGON
Nerv- och kraftnäringspreparat
FÖRORDAS AV LÄKARE
Verksamt styrkande vid allmän svaghet, nervositet. överansträngning och sömnlöshet.
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Önskar Ni Eder
en symaskin, som ger en ***särskildt vacker söm*** vare sig Ni syr i det tunnaste siden eller de gröfsta kapptyger, bör Ni köpa
Husqvarna
Central Bobbin Symaskin,
ty dessa maskiner hafva genom sin öfverlägsna konstruktion, sin mångsidiga användning och öfriga framstående egenskaper blifvit så omtyckta, att de under de få år de varit i marknaden, trots sitt något högre pris erhållit en verkligt storartad spridning, det bästa beviset för att en vara är god. CENTRAL-BOBBIN-MASKINEN tillverkas i två storlekar, en mindre för familjer och syatelierer och en större för skrädderier.
OBS.! Fördelaktiga betalningsvillkor.

Den så mycket efterfrågade
Koklådan "Sparasken"
(Fröken Noréns modell)
finnes i bosättningsaffären Handtverkaregatan 28, vid Kungsholmstorg, Stockholm.

D. B. C.
Flytande Putskräm
för metaller.
Profva den och Ni använder aldrig någon annan. Fås öfverallt.
Fabrikanter: Dorch, Bäcksin & C:os A.-B.
GÖTEBORG.

Är magen i oordning använd då Apoteket Vasens Laxérmarmelad Är ett behagligt och effektivt afföringsmedel. Pris 1 kr. per ask. Finnes å alla apotek.

GAS-SPIS

I HVARJE KÖK

Ömtålig hy
skyddas och förskönas bäst genom användning af
F. Paulis Äkta Liljemjölk Creme.

ETT SOMMARMINNE.

Det var med en känsla af välbehag jag steg in i den hemtrefliga, skånska bondstugan. Mor själf stod framför spisen och lagade i ordning frukosten. En ljus liten tös lekte tyst i ett hörn.

»God dag, härinne,» hälsade jag.

Kvinnan vid spisen neg, satte fram en stol till mig och bjöd mig vänligt sitta ned.

»Jag tänkte fråga,» sade jag, »om ni mor har en sängplats för mig under natten, i morgon kväll far jag vidare med tåget, så det blir bara öfver denna natt. Skjutspojken förklarade, att mor Kerstin på Solhult helt säkert skulle ta' emot mig.»

Hon svarade inte genast utan öppnade dörren till en liten kammare innanför köket och visade mig in.

»Det här är allt, hvad vi kunna erbjuda,» sade hon, »och kanhända är det för tarfligt för en fin stadsfröken.»

Men ville jag hålla till godo så skulle hon göra sitt bästa.

Jag hade åkt lång väg och var trött efter färden, hvarför det kändes skönt att få hvila ut. Dagen var varm, men inne i kammaren var friskt och svalt, och en doft af granris och ängsblommor söfde mina trötta tankar till ro. Och medan jag hvilade i gungstolen vid fönstret, hämtade mor Kerstin friskt vatten och bredde rena lakan i sängen. Hon yttrade just inte många ord under arbetet, och jag kunde obehindradt göra mina betraktelser.

Det var ett litet nätt rum med blåhvita gardiner för fönstret och hemväfda mattor på golfvet. På borlet stod en kruka vildblommor, och blåklockor och smörblommor dallrade sakta i solljuset, som strilade in genom gardinen.

Hon var en underlig kvinna, mor Kerstin, det låg solsken i blicken, och rösten var mild och kvinnligt vek. Och jag anade instinktivt, att här inne i den lugna stugan bodde lyckan helt och fullt, danad af en liten enkel bondkvinna.

När jag så hvilat en stund, gick jag ut i köket till mor Kerstin. Hon berättade nu, att far hade ärende till stationen men väntades hem snart. Och jag tänkte, att de måtte allt vara bra lyckliga, hon och mannen, så som hennes ansikte lyste opp, när hon talade om honom. Och båda voro de unga och hade framtiden för sig.

Hon talade om för mig, hur de arbetat tillsammans för att få egen gård, och hur de nu hade det så bra, de någonsin kunde önska. Så hade de ju tösen, mors egen flicka, som hon kallade henne. Och hon tog henne upp i sitt knä och smekte de ljusa lockarna.

Jag frågade, om de väntade god skörd, och hon svarade, att hoppet hade de alltid, hvad de fruktade mest, var frosten, som på en enda natt kunde ödelägga alla deras ljusa framtidsdrömmar.

Mor Kerstin skakade på hufvudet.

»Ja, det är någonting förskräckligt, detta med frosten,» sade hon. »Människorna här äro så vidskepliga, helst de fattiga. Under den oroligaste tiden gå många af dem ute hela nätterna och vakta sina åkrar, som om de trodde, att de därigenom skulle kunna hålla frosten på afstånd. Jag tycker, det är syndigt, men de bli så förtviflade, stackare, att de inte veta, hvad de göra. Bäst är att taga dagen, som den kommer och inte oroa sig i förtid, människan förmår ändå så litet.»

Medan vi talade, hördes steg utanför, och snart stod far i dörren och bredvid honom en underlig liten figur, som han sköt före sig in i köket.

»Set du, mor,» sade han, sedan han hälsat oss och fått veta, hvem jag var, »här har jag vår lilla främling med mig. Det var tur, att jag kom att gå till stationen i dag, annars hade tösen här haft det ganska besvärligt att hitta hit, tänker jag.»

»Men hon skulle ju inte komma förrän som i morgon,» menade mor Kerstin.

»Javisst, men nu fick hon sällskap med en gammal gumma, som skulle ända till Lund, och så blef saken ändrad, de bekymrade sig just inte mycket öfver, hur flickungen skulle reda sig, när hon kommit af tåget. Tur var det då, att jag var där,» slutade han.

Jag fick veta, att hon var fattighusbarn långt upp ifrån Jämtland, och att hon genom annons kommit till Solhult. Far menade, att hon skulle bli en god kamrat för Ingrid, mycket bättre än en aflönad tjänare, som aldrig kunde arbeta med samma intresse. När hon se'n blef äldre, kunde hon hjälpa mor med huset. — Så hade de goda människorna räknat ut det. — Men det var också af medömkan med den lilla föräldralösa, som stod ensam i lifvet vid 10 år.

Hon var en besynnerlig, lillgammal varelse med en tung, gul hårfläta på ryggen, och det tycktes, som om hennes lilla hufvud inte skulle kunna bära upp en sådan massa hår utan måste böja sig under dess tyngd. Kläderna hon bar kom henne äfven att se äldre ut än ett 10 års barn. Det syntes, att de från början ej varit ämnade åt henne, utan hade hon troligen fått ärfva dem af någon äldre. Alldeles för stora för hennes späda lilla kropp, hängde de löst ned utefter sidorna, och kjolen räckte ända ned till kängskaftet, så att det lilla pyret hade svårt att gå utan att snafva. Stackars litet fattighjon, så hade de skickat henne den långa vägen, till löje för många obetänksamma, bekymmerslösa.

Men där fanns något i det bleka lilla ansiktet, som man ovillkorligen måste fästa sig vid, något, som höll en fången som med trollmakt. Det var blicken från två stora, spörjande ögon. I den blicken låg ett lidande så stort, att man inte kunde ana hela dess vidd, en outgrundlig sorgens källa. Och jag undrade tyst, om dessa ögon någonsin lett, om denna blick en gång strålat i barnslig hänryckning. Jag kände en åtrå att taga henne upp i min famn och smeka till ro den tärande längtan, som glödde i hennes ögons djup.

Hon hade dragit sig tillbaka mot dörren, medan far talade och stod där ängsligt afvaktande med sitt knyte i handen. Men mor Kerstin gick fram till henne och tog henne vänligt i handen.

»Välkommen, barn, hvad heter du?» frågade hon och hjälpte henne af med hatt och kappa.

»Lena.»

»Det var ett vackert namn. Nu skall du känna dig som hemma här, tag upp knytet, och lägg ner dina kläder i lådan.»

Hon visade henne en låda i byrån. Barnet lydde. Med barnslig omsorg lade hon ned plaggen, de flesta slitna och lappade, i lådan, medan mor tyst såg på.

Hvad har du där?» frågade hon, då barnet höll upp ett fyrkantigt paket, väl inlagdt i papper, för att lägga det i lådan bland det öfriga.

Den lilla ryckte till, det kom en ängslig blick i hennes ögon, och hon tryckte paketet tätt intill sig, som om hon vore rädd att mista det.

»Var inte rädd mitt barn,» lugnade mor Kerstin, »låt mig se, hvad du har.»

Långsamt vecklade lilla Lena upp paketet och räckte mor Kerstin ett gammalt, till hälften afnött, porträtt.

Mor såg leende på bilden.

»Hvem skall det föreställa?» frågade hon.

»Det är mor,» hviskade barnet med darrande läppar.

Det var nog för mor Kerstin att höra, hon fattade genast den lillas sorg. Och hon strök mildt den lilla handen, som ifrigt sträcktes ut efter kortet.

»Käraste liten,» sade hon, »helt säkert hade du en god mor.»

Och för att skingra barnets tankar ledde hon henne fram till sin egen lilla tös.

»Här Ingrid,» sade hon, »har du din nya lekkamrat. Var nu riktigt snäll emot henne, så är du fars och mors egen lilla flicka.»

Jag såg, hvilken ansträngning det kostade barnet att leka, troligen var hennes hjärta fylldt af minnen från ett eget, förloradt hem. Och medan hon under lek med Ingrid drog munnen till ett leende, så talade ögonen sitt eget tydliga språk, som ej kunde missförstås.

»Du skall kalla mig mor, mitt barn, så känner du dig mera hemma,» sade mor Kerstin, när Lena tackade för maten. »Vill du inte det?»

Flickan svarade inte, det var hennes ömtåligaste punkt, påminnelser om hemmet. Det syntes, att hon ej kunde tänka sig någon annan i sin egen mors ställe. Det ryckte i mungiporna, men hon försökte modigt att hålla tillbaka tårarna, som ville tränga fram.

»Säg, liten, vill du inte det?» frågade mor Kerstin ännu en gång och såg barnet in i ögonen.

»Jag kan inte!» snyftade hon fram till sist, och det låg en hel värld af förtviflan i de orden.

»Ja, då vill jag inte tvinga dig, jag menar bara så innerligt väl med dig, barn. Inte vill jag, att du skall glömma mor för min skull, visst icke.»

Ovillkorligen kände vi oss alla gripna. Hon liknade en fågelunge, lilla Lena, som flugit ur boet för tidigt och ej kunde finna vägen tillbaka.

Blott Ingrid kunde ej förstå detta, hon hade redan fattat tycke för lekkamraten och begagnade sig af tillfället att riktigt få leka och rasa ut. Och lilla Lena fann sig undergifvet i alla hennes nya påfund, hennes egna tankar kretsade kring ett annat mål, fjärran från lek och ras.

Rysslands slutliga öde.
En märklig profetia tydd 1876 sammanställd med världskriget hösten 1914. Af **Gust. Nyholm.** 4:de genomsedda upplagan. Pris 50 öre. I bokhandeln eller Stockholm, C. A. V. Lundholm A. B.

Tyska rikets ödestimma.
Af **Öfversteelöjtnant Frobenius.** Med förord af **Generalmajor Nordensvan,** 3:de uppl. Pris 1 kr. postp. 12 öre. C. A. V. Lundholm, Stockholm och i bokhandeln. Skall Tyskland kunna bestå i kampen mot världsmakterna? Boken rek. af våra förnämsta fackmän och tidningar.

Kristina Nilssons
de Casa Miranda
LEFNADSSAGA
berättad af henne själf med tillhörande 17 st. mestadels hittills okända illustrationer, hvaraf 2 st. chromofärgtryck och 7 st. i fotogravyr, är ett bland de mest framträdande litterära bidragen i årets Julstämning (praktupplagan). Dessutom ett musikhäfte, "Ofelias klagan", hvartill Kristina Nilsson skrifvit såväl ord som musik. Den är satt för såväl sång som fiol och piano.

Ni behöver ej spara
på kaffe. Ty om Ni blandar det med hälften Kathreiner-Kaffe får Ni en billig och synnerligen välsmakande dryck och skonar samtidigt Eder hälsa; ju mer Kathreiner man tager, desto hälsosammare blir drycken.
Kathreiner är ingenting nytt. **Det är känt och omtyckt sedan 25 år tillbaka, har erövrat sin plats och drickes i hela världen af millioner människor.**
Pris 90 öre pr kg.
Finnes överallt i paket om 45, 25 och 10 öre.
Kvaliteten fäller utslaget.

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som öfverallt där kvinnlig arbetskraft kommer till användning kungöras fördelaktigast genom annons i Idun, landets äldsta och största kvinnotidning, som läses i alla bildade svenska hem från Ystad till Haparanda. Annonser mottagas af de flesta annonsbyråer i riket eller insändas direkt till

Iduns Annonskontor, Stockholm.

Och fram emot aftonen, när vi sutto församlade i det stora köket, och Ingrid tröttnat på alla upptåg, gick hon fram till Lena och frågade i sitt oförstånd: »Ska' du inte gå hem snart, Lena?»

Jag glömmer aldrig den blick af hjälplös förtviflan hon gaf barnet, när hon svarade: »Jag har inget hem.»

Det blef så tyst omkring oss, att man kunnat höra en knappnål falla. Vi sutto där stumma, mor Kerstin och jag, och funno ej ord för våra tankar.

Men far torkade oförmärkt bort en tår ur ögonvrån, gick fram till den lilla hemlösa och tog henne upp i sitt knä.

»Visst har du ett hem, flicka,» sade han, »här är ju ditt hem, tror du inte, du skall kunna trifvas här hos oss?»

»Jo,» kom det skyggt med den där underliga, brådmogna blicken.

Men ögonen motsade hennes eget svar, de kunde ej ljuga, och hade hon talat deras språk, så hade hon ropat högt: »Nej, nej, detta är icke mitt rätta hem och kan aldrig bli det. Och om ni vore aldrig så goda emot mig, så skulle jag ändock längta dit upp till mitt hemland, här är jag bara en främling.»

Men hon var endast 10 år, och hennes lilla hjärta ägde inte mod att forma tanken i ord.

Och när kvällen kom, tog jag henne med mig ut, och vi vandrade båda ned till stranden. Och solen sjönk bortom trädtopparna och färgade himmeln purpurröd och stänkte guld på vågen. Det låg kvällsfrid öfver nejden, öfver skog och sjö. Vi satte oss under en stor lönn, i hvars krona aftonvinden susade, och jag njöt stilla af naturens underbara skönhet. Men min lilla följeslagerska såg ingenting af detta, en annan, skönare tafla stod för hennes syn. Hon såg sitt eget ringa hem långt uppe i fjällen, hon hade helt drömt sig in i en förgången tid. Ögonen glänste, munnen log.

Och medan hon ännu var gripen af minnenas trollmakt, bad jag sakta: »Berätta något om ditt hemland!»

Hur hon lyste opp vid dessa ord, hur hennes blick strålade, det var, som om den späda lilla varelsen fått nytt lif. Hon lade förtroligt sin hand i min och började tala; hon var inte längre skygg och rädd.

Hon berättade för mig om de stora mörka furuskogarna där uppe, om hur vackert där var vid midsommartid, när solen lyste hela dygnet igenom, så att man ej kunde skilja dag från natt. Hennes hemland, midnattssolens land! Hon talade om de höga, blå fjällen, på hvars toppar glänste evig snö. Och om fäbodarna, hur roligt det var att på våren föra kreaturen öfver dit.

Tyst lyssnade jag till henne, nickade bara då och då uppmuntrande åt henne.

»Kanske har du varit där?» frågade hon plötsligt.

»Ja, jag har varit där,» svarade jag.

Det kom en ny glans i hennes ögon, och hon makade sig strax närmare mig, som om hon nu kände mig bättre.

»Å, du har varit där,» hviskade hon sakta, »du har sett mitt hemland. Är där inte vackert, säg?»

»Jo, mycket vackert.»

»Men då visste du ju allt förut!»

»Ja, men det har aldrig tyckts mig så skönt som denna kväll, fast vi båda äro många, många mil därifrån.»

Men när hon kom på tal om den lilla torftiga stugan, där hon själf var född, och där far och mor sträfvat tillsammans, då fick hon kämpa med gråten, som af alla krafter arbetade sig fram.

Jag strök sakta hennes gula hår och frågade: »Älskade du mor så?» Hon såg undrande på mig, förvånad öfver min fråga.

»Om jag älskade henne, min mor! Å, tror du, att jag nå'nsin mer får komma hem! — Utanför vår stuga fanns en hög sten. När jag var mycket liten, brukade jag stiga upp på den, och då såg jag långt, långt bort, till världens ände, tyckte jag då. Och jag önskade, att när jag blef stor, jag skulle få fara dit, just där skog och himmel gingo ihop, som jag såg det från stenen. Och nu är jag mycket, mycket längre bort, och ändå är jag inte lycklig.»

Hon skakade sorgset på hufvudet.

»Men mor Kerstin är en god kvinna,» sade jag, »hon menar så väl med dig, vill du inte hålla af henne tillbaka?»

»Men hon är inte min mor — — —»

»Du gjorde henne nog ledsen,» fortsatte jag, »när du sade, att du inte kunde kalla henne mor. Vill du inte försöka att älska mor Kerstin?»

»Jo.»

Och läpparna rörde sig, som om de velat säga: »Jag vill, jag vill.» Men ögonen talade: »Jag kan inte, kan inte.»

Tysta vandrade vi hemåt.

Far hade gått till sängs, och lilltösen redan länge slumrat i sköna drömmar. Mor Kerstin hjälpte sin lilla gäst i säng, och jag satt tyst och såg på, hur den goda kvinnan med mild omsorg gjorde allt, hvad hon kunde för att barnet inte skulle känna sig så främmande.

Och när hon stoppat täcket väl omkring henne, kysste hon henne på pannan, alldeles som hon brukade göra med sin egen lilla flicka och sade: »God natt, mitt barn, och sof nu riktigt godt, liten.»

Då smälte isen kring Lenas lilla frusna hjärta, och i oändlig tacksamhet slog hon armarna om mor Kerstins hals och hviskade: »Du är så god mot mig, jag vill kalla dig mor. Lilla mor — — —»

Men mor tänkte, att nu hade hon vunnit ett litet hjärta. Och hon visste, att nu måste hon dela sin kärlek mellan begge barnen, sitt eget och den lilla främlingen, och hon lofvade sig själf att dela lika. — Vid den tanken kände hon sig lycklig.

Men jag anade, hvad måhända ingen annan förstod. Mig tycktes, hon liknade en fjällbrud, lilla Lena, sitt hemlands egen blomma, som inte kan trifvas och växa annorstädes än på de höga fjällen. Så ock skulle det gå barnet. De goda människornas vård skulle här föga hjälpa. Ty jag förstod, att här nere på de ödsliga slätterna skulle Nordens barn långsamt tråna bort i sin längtan, sin vilda, obetvingliga längtan till de stora, djupa skogarna och till blånande fjäll.

Stackars liten fjällbrud!

Slut.

Om det under vanliga omständigheter är **orätt** är det nu ett **brott** att gynna utländsk industri. Bort med importerade varor, nu då arbetsförtjänst så väl behöfves af Svenskar!

Understöd **Svensk** industri, ty därmed gagnar Ni Ert land och skaffar arbetsförtjänst åt Svenskar!

Köp ej engelsk tvättvål, när Ni kan få lika god **SVENSK** till samma pris!

HAPPACHS SÅPFABRIKS A.-B.
Malmö & Stockholm.

BREFLÅDA

EXPEDITIONENS BREFLÅDA.

»Box 66», Tibro. Annonsen kostar 2:50 pr. gång.

»Familjemedlem», Nyköping. Annonsen kostar 3:50 pr. gång.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast *afskrifter* när ni svarar på annons om ledig plats.

RESPEKTABEL DAM, sjukv.-intresserad med organisationsförm. o. ngt kapital sökes att förestå o. leda framåtg. företag. Svar till »Ideellt arbete», Iduns exp.

BARNFRÖKEN, bildad, anspråkslös, verkligt barnkär o. sykunnig erhåller plats för 2 barn 1 dec. Svar med rek., foto och löneanspråk snarast märkt »Pålitlig», Vänersborg p. r.

Å EGENDOM I DALARNA får hushållsfröken, van vid landet o. kunnig i matlagning, bakning, syltning o. s. v. plats. Bör vara villig att på egen hand sköta hushållet (mor o. son). Husjungfru finnes. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, Sthlm.

Å EGENDOM I VÄSTMANLAND i godt godt hem med tjänare, får bättre, hushållsvan flicka, kunnig i matlagning, bakning o. s. v., plats som sällskap o. hjälp. Medlem af familjen. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsgatan 34, Sthlm.

Vid Fredrika- Bremer-förbundets Landthushållningsskola

för utbildande af lärarinnor är befattningen som lärarinna i slöjd (väfning o. sömnad), tvätt och hemmets vård till ansökan ledig. Begynnelselön 800 kr. och allt fritt. Tillträde genast.

Ansökningshandlingar ställda till Styrelsen insändas före d. 1 nov. under adress Rimforsa.

Husmodersbefattningen vid Västmanlands läns Tuberkulossjukhus, Skogstjället,

invid Västerås blir ledig att tillträda 1 januari 1915.

Förmåner: Allt fritt (dublett), 600 kr. årlig lön med 3 ålderstillägg å hvartdera 100 kr. efter resp. 3, 6 o. 9 års tjänst, slutlönen i pension samt 1 mån. semester årligen. Husmodern åligger bl. a. att förestå och fullt ansvara för ekonomiafdelningen (upphandling, utspisning, tvätt, förråd m. m.). Någon vana vid sjukvård önskvärd om också icke nödvändig. Ansökan med meritförteckning, läkarbetyg samt om möjligt foto torde före den 20 november insändas till Doktor Martin Sjögren, Västerås, som lämnar närmare upplysningar.

Lärarinna

sökes för 8-årig flicka i första klassens ämnen och musik. Bör dessutom vara villig att hjälpa till i hemmet. Betyg, foto och löneanspr. sänd. till Förvaltaren Axel Carlsson, Åmots Bruk pr Ockelbo. Platsen kan tilltr. genast.

Husföreståndarinneplats

i fint hem utan husmoder, erbjudes huslig, bildad, frisk och kraftig kvinna omkr. 30 år — musikkunnig företräde. Svar till »Framtidsplats November» med foto och rek. insändes under adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Barnfröken,

bildad, gladlynt erhåller plats till Norrland. Svar till »Barnfröken, Norrland», Iduns exp. f. v. b.

Platsen som vikarie för kombinerade lärarinnebefattningen i slöjd och landthushåll

vid Tornedalens folkhög- och landthushållsskola i Matarengi är intill den 15 nov. för ansökan ledig. Tillträde den 1 jan. 1915. Lön 1,000:— kr.

Ansökningar ställas till Stiftelsen Tornedalens folkhögskola, adr. Öfvertorneå.

På nyåret

öfverstiger i regel antalet lediga platser för stenografer antalet sökande. För dem som önska hinna utbilda sig till slutet af februari anordnas kurser den 15 november.

Stenografbyrån, 31 Regeringsg. Sthlmstel. 9822, 9823. Riks 9822, 8972.

PLATSSÖKANDE

ENKEL, ordentlig 24 års flicka, som genomgått hushallskurs och är van vid husliga göromål, önskar plats i god familj. Helst att ensam tillsammans med husmodern sköta hushållet, eller som husa. Tacksam för svar märkt »Norrländska», Hernösand p. r.

19-ÅRIG NORRLÄNDSKA, som genomgått elevkurs å lasarett samt mindre hushållsskola, önskar plats hos äldre dam eller i liten familj där jungfru finnes. Betyg och ref. finnas. Svar till »Familjemedlem E. L.», Iduns exp. f. v. b.

BILDAD FLICKA, van vid sjukvård, önskar plats att vårda någon sjuklig herre eller dam. Tacksam för svar till »Thara», Hälsingborg p. r.

UNG FLICKA med realskoleexamen önskar plats som sällskap åt äldre dam eller i familj att biträda med skrifgöromål och husliga sysslor. Svar till »19 år», Iduns exp. f. v. b.

EN 29 ÅRS PÅLITLIG FLICKA, med fina betyg, önskar plats. Kunnig i enkel matl. Sv. t. »Höst 1914», Iduns exp.

24-ÅRIG BILDAD FLICKA önskar plats i godt hem, att deltaga i husliga sysslor. Kunnig i handarbete och enkel sömnad. Äfven villig undervisa barn i musik o. s. v. Ref. finnas. Svar till »Familjemedlem 19», Iduns exp. f. v. b.

UNG FLICKA, uppfostrad i prästfamilj på landet, hvilken med goda betyg genomgått så väl högre folkskola som handelsskola och är kunnig i maskinskrifning, önskar i höst plats, helst i ämbetsmannafamilj, för att vara behjälplig så väl i skrifning som i husliga sysslor, i hvilka senare hon äfven är van att deltaga. På lön fästes att börja med mindre afseende, men önskar hon anses som familjemedlem. Fri resa. Svar till »Kyrkoherde», Likenäs.

FINNS NÅGON LITEN FAMILJ eller ensam dam, som i sitt hem, under 2 månaders tid (15 dec.—15 febr.), vill ha en bildad, musikalisk flicka som sällskap och hjälp. Sköter gärna en jungfrus lättare sysslor. Ingen lön. Svar till »Folkskollärarinna», Pålsboda.

SOM HUSMORS verkliga hjälp i godt hem där jungfru finnes, sökes plats af bättre, hushållsvan flicka, kunnig i matlagning, bakning o. s. v. Goda betyg. Svar: »Arbetsam—Villig», Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

TYSKTALANDE BARNFRÖKEN söker plats i hem, helst på landet. Hon är villig sköta och sysselsätta två à tre något försigkomna barn och deras kläder. Kan äfven sy nytt, om så önskas. Vidare meddelar kyrkoherde Helander, Vänersborg.

ENKEL, anspråkslös, bättre flicka önskar komma i godt hem från midten af nov. Kunnig i ett hems alla sysslor, genomgått hushållsskola. Hufvudsak vänligt bemötande. Tacksam för svar till »Plikttrogen M. M.» under adress S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

HUSHÅLLSFRÖKEN, kunnig i alla hushållsgörom. och med goda betyg, önskar plats 15 nov. eller 1 dec. Tacksam för sv. t. »Arbetsam», Iduns exp.

FLICKA, 46 år, flitig, ordentlig, kunnig i enk. matl. o. sömn. önsk. pl. i nov. i hem, att delt. i förek. görom. eller som hjälp o. sällskap. Sv. till »Familjemedlem», Sölvesborg.

UNG DAM med mångårig kontorsvana, elementarbildad, önskar plats som privatsekreterare, event. biträda med husliga göromål. Svar till »Privatsekreterare», Iduns exp., Sthlm, f. v. b.

UNDER NOV. OCH DEC. önskar 23-årig flicka plats i familj i Stockholm att hjälpa till med sömnad och finare handarbeten. Betyg finnas. Svar till »Stina», Iduns exp.

23-ÅRIG LÄRARINNA önskar under ferierna (15 dec—1 mars) plats i familj. Deltager i husl. sysslor samt vid skrifningar. Svar till »Höstkvällar», Fryele p. r.

NYSS KONFIRMERAD, 17 års flicka önskar mot fritt vivre plats på landet i god familj, där hon under husmoders ledning kan få deltaga i husliga göromål. Svar till »Hösten 1914», Helsingborg p. r.

UNG FLICKA önskar plats hos lärarinna — i stället för lön önskas litet undervisning i bokliga ämnen. Svar m. »19 år», Iduns exp., Sthlm, f. v. b.

EXAM. BARNSKÖTERSKA med 5 års praktik, önskar plats (helst för spädbarn) på längre eller kortare tid. Ref. Doktorinnan Nordenskjöld, Borås. Svar till »Syster Elsa», Lindesnäs, Karlskrona.

BÄTTRE, ANSPRÅKSLÖS FLICKA önskar plats i familj, att mot fritt vivre och någon lön, vara behjälplig med förefallande göromål. Svar till »Sällskap och hjälp», Iduns exp.

INACKORDERINGAR

FÖR DEM SOM ÖNSKA HVILA och lugn finnes tillfälle till god inackordering i privat hem i Småland nära järnvägsstation. Alla nutida bekvämligheter. Svar till »Hemtrefnad» under adress S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

BILDAD UNG DAM kan få billig inackordering hos ensam engelska som önskar sällskap. Härlig och hälsosam skogstrakt. Ref. önskas och lämnas. Svar till »C. S.», Iduns exp.

Doktor J. Arvedsons kurs

Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik,

medför enl. kongl. maj:ts medgifvande samma komp. o. rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen

aflägges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. *kapten J. Thulin, LUND.*

Göteborgs Gymnastiska Institut,

längsta och fullständigaste specialkurs i

Sjukgymnastik och Massage,

— Begär utförligt prospekt. —

Kurs i Massage och Sjukgymnastik

STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNASTIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Rysk Fräkenpomada,

fullt oskadligt; storartad effekt; kr. 4:50 + porto (diskret försändning) endast i
Franska Parfymmagasinet,
Hoflev.
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Inga gråa hår

erhåller den, som använder den sedan öfver 30 år öfver hela världen välkända
Royal Windsor
(giftfri)
Intet färgämne. Försändes diskret, kr. 5 + porto.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

OATINE

är ren hafreextrakt. För dålig mage ordineras hafregröt; för dålig hy **Oatine hafrecreme,** som renar porerna, aflägsnar fräknar och finnar samt gifver huden ett ungdomligt friskt utseende. Äkta **Oatine-Creme** i **hvit burk** med **grönt lock:** pris 1.50; 4-dubbelt inneh.: 3.—. **Oatine-Snow** 1.50. Finnas öfverallt samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11, Birgerjarlsg. 16 o. Drottningg. 63, Sthlm.

För hårets fullständiga rengöring och förskönande finnes intet bättre än

Majorskan Edmanns

CHAMPOING

som innehåller »Savon Moderne à l'Oleine».
FÖRNAMSTA PARFYMAFFÄRER.

Från Ystad till Haparanda

användes

YVY-TVÅL.

Säljes i hvarje välsorterad Parfym- och Herrekiperingsaffär för 50 öre pr st.
Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik, Ystad.

Annonsera i Idun!

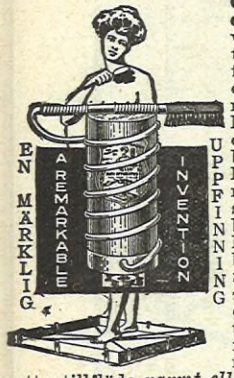

Om Ni hade en idé om hur verkligt praktisk och viktig för Eder hälsa och välbefinnande denna lilla prisbilliga och snygga badapparat är, låter Ni ej denna annons passera. Det kostar blott ett brefkort att få full beskrifning. *Det tager endast 5 min.* att få ett efter sanitärasste regler uppfriskande bad fr. stadigt, rent vattentillflöde *varmt eller kallt,* regleradt med en kran vid borsten. Onödiggör badkar med dyrbara och vidlyftiga rörledningar. Ni badar här renare på 4 liter vatten än i ett badkar.
Amerikanska Maskinimporten, Härryda 5.

H·G·SÖDERBERGS IMPORT A.B.

I^MA ANTRACIT,
HUSHÅLLSKOL
& KOKS

Riks- o. Sthlmstel.: Namnanrop. Begär endast **Söderbergs Kolimport.**

Utmärkta organ

för annonsering i landsorten äro följande tidningar:

Arvika: Arvika Tidning.
Borås: Borås Tidning.
Engelholm: Engelholms Tidning.
Gefle: Gefle-Posten.
Helsingborg: Helsingborgs Dagblad.
Hernösand: Hernösands-Posten.
Hudiksvall: Hudiksvallsposten.
Jönköping: Smålands Allehanda.
Kalmar: Barometern.
Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.
Karlstad: Nya Wermlands-Tidningen.
Landskrona: Landskrona-Posten.
Linköping: Östgöta Correspondenten.
Lund: Lunds Dagblad.
Lysekil: Lysekils-Posten.
Malmö: Skånska Aftonbladet.
Norrköping: Östergötlands Dagblad.
Sköfde: Skaraborgs Läns Annonsblad.
Sundsvall: Sundsvalls-Posten.
Södertelje: Södertelje-Södertörnsposten.
Uppsala: Uppsala.
Västervik: Västerviks Veckoblad.
Västerås: Westmanlands Allehanda.
Växiö: Smålandsposten.
Visby: Gotlänningen.
Örebro: Örebro Dagblad.
Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.
Östersund: Jämtlandsposten.

Ny Väfbok n:o I, **3:dje tusendet,** innehåller ett 60-tal afbildningar med beskrifningar å profver från Sigrid Palmgrens Väfskola, Norrköping och Elin Johanssons Väfskola, Linköping. Redigerad af Gerda Björck.
Ny Väfbok n:o II, elementär teoretisk vägledning med praktisk tillämpning i kolor. planscher, utarbetad af Gerda Björck, adr. Linköping.
Priset å hvarje bok är 3 kr. Försäljningen sker genom bokhandeln. utgifvarne eller Lithografiska Bolaget, Linköping. Vid köp af 10 exemplar erhålles rabatt.

55 Kungsgatan | **Almedahls Försäljnings-Magasin,** | **55 Kungsgatan**

Kontoret 21 66. **GÖTEBORG.** Butiken 11 31.

Damast- och Drälldukstyger. Lakanslärft. Percaler. Bolstervar. Handdukar. Mattgångar. Mangelduk. Badkapptyg. Hvita o. kulörta Bomullstyger m. m.

Rikhaltigt urval af Linne- och Bomullsartiklar.
Levererar fullständiga *Linneuppsättningar* för Hotell, Restaurationer, Sjukhus, Badhus, Ångbåtar och Privathem samt Brudutstyrslar.

Broderier. Spetsar. Färdigsydda damunderkläder, Dag- och nattskjortor, hvita o. kulörta skjortor. m. m.

Hotell och Pensionat, Sjuk- och Hvilohem

öfver hela landet. Se Kvinnligt Yrkesregister 1914. Finnes i boklådor samt å Kvinnligt Yrkesregisters expedition Regeringsgatan 65. Pris Kr. 1:25. Porto till landsorten 20 öre.

ANVÄND LANDETS FÖRNÄMSTA FABRIKAT

LÄTTA
ELEGANTA
HÅLLBARA

SE VÅRA NYA MODELLER, OCH NI KÖPER INGA ANDRA GALOSCHER TY DE PASSA SKODONEN BÄST!

Kommissionslager hos: C. J. WESSMAN, ST. NYGATAN 44, STOCKHOLM
JOH. LINDNÉR, MALMÖ.
VILHELM LINDAHL, ÖRNSKÖLDSVIK.

Edla Carlssons Privathotell **rekommenderas.** Elektr. belysning och Rikst. i alla Rum. Rum fr. 2 kr. **Frukostar o. Supeer serveras. Birgerjarlsg. 8, Stockholm.** (röd, grön o. gul spårvagn stannar vid porten). Riks. 44 01, 72 59. Allm. 125 39, 195 19.

De bästa skottkärrorna för trädgårdar, villor m. m. bära märket Stockamöllan och lämnas *fraktfritt* à 15 kr. öfver hela landet. Beställes från Stockamöllans A.-B., adr. Stockamöllan. Tel. 9.

Turkiska badet,

i Malmtorgsbadet är öppet hvarje torsdag för damer. Yppersta medel för bibehållande af smärt figur och fin hy. Badet är angenämast, om man är flera i sällskap. Pris kr. 1:50.

är världens förnämsta **Hårmedel** och öfverträffas icke af något annat liknande preparat.
Pris pr fl. 2.50.
Erhålles hos alla 1:sta klass Parfymeri-, Drog- och Coiffyraffärer.

Ferrin

Fås på apoteken.
Bästa järnmedel
utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

Östermalms Förlossningshem,

12 Floragatan 12, 4 tr., hiss, Stockholm. Rikstel. 97 56. Allm. Tel. 97 56.

Fritt val af läkare och ackuschörska. Referenser till följande herrar läkare: Erik Ahlström, Edv. Alin, Emil Bovin, Hj. Forssner.

Prospekt sändes på begäran.

HILMA FREDLUND, Föreståndarinna Rikstel. 90 12. Allm. Tel. 12 50.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.

Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: **Arsenalsgat. 9.**
Filialer: **Södermalmstorg 8. Sturegatan 32.**
Deposition, Kapitalräkning } 5 %
Sparkasseräkning 4 1/2 %
Fondafdelning. Kassafack

EXCELSIOR

är den yppersta
GUMMIKLACKEN

Idun utgifves denna vecka i A och B.

Wilhelmssons Boktr. A.-B., Sthlm, 1914.